

MAJ 2016

Ti år med **STU**

**Ungdomsuddannelse for
unge med særlige behov
– historie, erfaringer og status**

Preben Siersbæk
for Landsforeningen LEV

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Forord	3
	Indledning	4
	Resumé	5
1.	Situationen før STU-lovens vedtagelse	6
2.	Det lovforberedende arbejde	7
2.1.	Udkast til lovforslag - lov som fremsat	9
2.1.1	Almindelige og særlige bemærkninger til lovforslaget	9
2.1.2	Udvalgsbehandling	11
2.1.3	Høringssvar fra udvalgte brugerorganisationer og centrale aktører	12
2.2	Lov som vedtaget 2007	13
3.	Gældende lov	13
3.1	Udpluk af høringssvar til gældende lov	14
4.	Centrale bestemmelser i gældende STU-lov – seneste version juni 2015	16
5.	Fem interviews om 2007-forventninger og 2016-status	17
5.1	Sytter Kristensen, Landsforeningen LEV	18
5.2	Thorkild Olesen, Danske Handicaporganisationer	22
5.3	Carsten Bøtker, UU-Vestegnen	25
5.4	Jan Bauditz, KL	29
5.5	Fællesinterview med Rinze van der Goot og Henriette Nielsen, UVM	32
6.	Elevstatistik	36
6.1	Efterfølgende beskæftigelse	36
6.2	Udgifter	37
6.3	Seneste tal fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling	39
6.4	Forsørgelsesgrundlag under uddannelsen	39
7.	Åbent samråd i Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg marts 2015	41
7.1	Spørgsmål til skriftlig besvarelse i forbindelse med samrådet	42
8.	Kommunale vejledningsmæssige begrænsninger og udfordringer	44
9.	Interviews med to STU-udbydere	47
9.1	Fællesinterview med Conrad Andresen og Solveig Vejen, PMU-Sindal	47
9.2	Ulla Laursen, CSV-Vejle	52
10.	Status og perspektiv	56
Bilag 1.	Aktuelle tal fra databanken i Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling	62
Bilag 2.	Interviewskema til udvalgte centrale personer	63
Bilag 3.	Interviewskema til udvalgte STU-udbydere	64
Bilag 4	Henvisninger	65

FORORD

Det var epokegørende, da beslutningsforslaget til ungdomsuddannelsen for unge ”med særlige behov” blev vedtaget i 2006. For første gang fik unge udviklingshæmmede et retskrav på, at de kan vælge at tage en tre-årig ungdomsuddannelse efter grundskoleforløbet.

Her ti år senere skal vi stadig huske os selv på, at det førte til en meget vigtig lov, der sikrede ligebehandling af unge mennesker med udviklingshæmning, som tidligere var overladt til de mere eller mindre tilfældige ungdomsuddannelses tilbud, der var i deres kommune.

Men hvordan er det gået med STU’en, siden den blev vedtaget? Det kan man læse om i denne redegørelse, som Landsforeningen LEV har fået lavet.

Redegørelsen afdækker blandt andet de lovgivningsmæssige rammer, herunder elevoptaget og hvordan det har udviklet sig. Også kommunernes udfordringer og begrænsninger i forhold til at tilrettelægge STU’en samt centrale perspektiver i forhold til beskæftigelse inddrages.

Med redegørelsen ønsker vi at skabe fast et grundlag for den debat om STU’en, der hele tiden presser sig på ude i det virkelige liv, hvor denne ungdomsuddannelse er blevet en fast bestanddel af de fleste unge udviklingshæmmedes uddannelsesvalg.

Men hvor vi også flere steder oplever store problemer med forvaltningen af loven. Det kan for eksempel være i forhold til elevoptag og hele grundideen med, at uddannelsen skal være almen dannende.

God læsning – og god debat!

Sytter Kristensen, landsformand i Landsforeningen LEV

INDLEDNING

For ti år siden, nærmere bestemt den 4. maj 2006 vedtog alle Folketingets partier et beslutningsforslag, der pålagde den daværende regering at fremsætte et lovforslag om et lovfæstet krav på en treårig ungdomsuddannelse til unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov.

Daværende undervisningsminister Bertel Haarder fremlagde den 28. marts 2007 forslag til den lov, som ved Folketingets 3. behandling den 1. juni 2007 blev enstemmigt vedtaget.

En så skelsættende begivenhed i dansk uddannelses- og handicappolitik er værd at markere, og Landsforeningen LEV har derfor bedt undertegnede udarbejde en redegørelse om denne uddannelse kaldet STU.

Landsforeningen LEV er en brugerorganisation for udviklingshæmmede, der repræsenterer en væsentlig del af uddannelsens målgruppe. Det har imidlertid været magtpåliggende for foreningen, at redegørelsen fremstår saglig, faktisk oplysende og neutral, sådan at den på ingen måde må anses som et partsindlæg.

Jeg har med andre ord haft frie hænder til at skrive denne redegørelse, som er færdigredigeret medio marts 2016.

Redegørelsen er udarbejdet med baggrund i de mange dokumenter, der er udarbejdet dels i forbindelse med det lovforberedende arbejde dels i forbindelse med den seneste lovrevision.

Undervejs i lovgivningsprocessen blev mange hørings svar fremsendt til Undervisningsministeriet. De vigtigste af disse er omtalt i redegørelsen.

Også Undervisningsministeriets evaluering i 2012 samt en undersøgelse af forsørgelsesgrundlaget for STU-deltagere foretaget af undertegnede i 2015 for Landsforeningen LEV indgår i redegørelsen.

Med henblik på at opnå størst mulig autenticitet er væsentlige passager medtaget som citater. Alle disse er skrevet med *kursiv*.

En række interessenter har på opfordring ladet sig interviewe. Det drejer sig om repræsentanter fra brugerorganisationer, myndigheder, vejledere og udbydere.

Alle de interviewede har efterfølgende godkendt egne interviews i den form, hvori de er medtaget i redegørelsen.

Aktuel statistik udvalgt fra databanken i Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling fremgår af redegørelsens bilag 1

De anvendte interviewskemaer til hhv. centrale personer og STU-udbydere findes som bilag 2 og 3.

Alle nummererede henvisninger i redegørelsen fremgår af bilag 4, hvor links muliggør en søgning i de refererede kilder.

Preben Siersbæk Larsen, rådgivende uddannelsesplanlægger

RESUMÉ

I mit arbejde med redegørelsen har det været interessant at konstatere, at der på mange felter og i mange fora foregår overvejelser om og bestræbelser på løbende at forbedre det oprindelige lov-arbejde.

Det er et gennemgående indtryk, at der fremadrettet især bør foretages drøftelser om

- Fastsættelse af regler for forsørgelsesgrundlag under uddannelsen
- Præciseringer af uddannelsens målgruppe
- Den praktiske udmøntning af bestemmelserne om individualitet i uddannelsen
- Krav til kvaliteten af de udbudte uddannelses tilbud

Som det fremgår af kapitel 6.4 viste en undersøgelse foretaget af undertegnede for Landsforeningen LEV i 2015 blandt 20 kommuner, at det samlede antal STU-deltagere på pension omtrent er halveret fra igangværende 3. årgang til igangværende 1. årgang (35,8 % mod 19,6 %). Årsagen her-til er ikke klarlagt i undersøgelsen, men umiddelbart kan det for mig at se dreje sig om et eller flere af tre nedenstående forhold:

- Gennemsnitlig højere alder på 3. årgang i forhold til 1. årgang
- Ændring af målgruppen for deltagelse i STU-uddannelsen
- En væsentlig ændring i kommunernes villighed til at bevilge pension

Også spørgsmålet om hele hensigten med uddannelsen trænger sig meget på. Således har alle de interessenter, jeg har været i forbindelse med, nævnt, at der er en klar tendens til, at STU-uddannelsen i stigende grad anvendes som egentlig erhvervsafklaring og forberedelse til efterfølgende beskæftigelse, og at lovens intention om udvikling af personlige og sociale kompetencer nedtones.

I relation hertil synes jeg, at det er på sin plads at citere daværende beskæftigelsesminister Henrik Dam Christensen, der på et samrådsmøde om STU-uddannelsen i marts 2015 bl.a. udtalte: "...
Dermed er det direkte mål for denne gruppe af unge ikke nødvendigvis beskæftigelse eller at påbegynde en uddannelse, men at uddanne unge med f.eks. udviklingshæmning til et godt liv..."

En detaljeret beskrivelse af forskellige interessenters synspunkter, overvejelser og forslag til forbedringer findes i redegørelsens kapitel 5 og kapitel 9.

I redegørelsens kapitel 10 har jeg blandt disse synspunkter udvalgt og samlet de problemstillinger, som jeg finder, er de væsentligste.

Aktuelle tal fra databanken i Ministeriet for Børn, Undervisning og Inklusion viser en meget kraftig opbremsning i tilgangen til STU-uddannelsen. Fra 2011 til 2012 var stigningen 22,5 %, mens stigningen fra 2012 til 2013 kun var 4,1 %. Fra 2013 til 2014 var der derimod tale om et fald i tilgangen på 3,7 %. Tallene fremgår af redegørelsens bilag 1.

Min erfaring fra de seneste år med rådgivning af forældre til unge i målgruppen efterlader et indtryk af, at lovens mulighed for at udskyde påbegyndelsen af STU-uddannelsen indtil umiddelbart inden det fyldte 25. år ofte ikke indgår som en del af den vejledning, som Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) formidler. Dette forhold belyses nærmere i redegørelsens kapitel 10.

1. Situationen før STU-lovens vedtagelse

"De unge stiller i dag store krav og forventninger om udviklingsmuligheder. Det er en samfundsgave at reagere imødekommende på disse behov. Hver enkelt af de unge skal have reelle muligheder for at opnå de bedst mulige uddannelsesmæssige forudsætninger for et rigt voksenliv. Det er i hele samfundets interesse at gøre en forstærket indsats. At efterlade en stor del af en ungdomsgeneration uden de nødvendige kvalifikationer er at lade dem i stikken i en fremtid, der stiller stadig større krav til uddannelse. En stor gruppe unge uden uddannelse er måske frem for alt et problem for demokratiet ... En øget uddannelsesindsats er ikke nogen forsikring mod arbejdsløshed. Uddannelse kan ikke løse alle problemer; men uden uddannelse kommer vi ingen vegne. En gennemført ungdomsuddannelse har ikke kun et beskæftigelsessigte. Den tjener under alle omstændigheder til en højere livskvalitet til glæde for den enkelte og dermed til gavn for samfundet".

Ovenstående citat er hentet fra den redegørelse til Folketinget, som daværende undervisningsminister Ole Vig Jensen afgav i november 1993¹.

Redegørelsen med den lovende overskrift, Uddannelse til Alle, markerede samtidig startskuddet på daværende regerings initiativ på uddannelsesfronten. De meget høje ambitioner underbygges yderligere af dette citat: *"... Denne redegørelse giver et samlet bud på, hvordan vi sikrer alle unge en kvalificeret ungdomsuddannelse ..."*.

Undervisningsministerens redegørelse var et signal om, at det officielle Danmark nu var rede til at påtage sig ansvaret for at skabe lige muligheder for uddannelse. Det var et kærkomment initiativ, for i årene forinden havde en række projekter med samme intention set dagens lys rundt omkring i landet. Disse projekter havde naturligvis forskellige overskrifter, men fælles for dem alle var, at de havde undertitlen "Den Tredje Uddannelse".

Begrebet "Den Tredje Uddannelse" blev af projekterne anvendt for at understrege, at der var tale om et tilbud, der imødekom et åbenlyst behov for at udvikle en ungdomsuddannelse for de mange unge med særlige behov, som ikke var i stand til at gennemføre en ordinær uddannelse. Da der var tale om egentlige udviklingsprojekter, kan man heller ikke se bort fra analogien med "Den Tredje Verden".

I det hele taget var der i slutningen af 80'erne og i begyndelsen af 90'erne både blandt interesseorganisationer og blandt private og kommunale ildsjæle mange kræfter i gang for at iværksætte sådanne uddannelser.

Også på folkeskoleområdet talte man om inklusion, hvilket i 1994 førte til den såkaldte "Salamanca Erklæring"². Erklæringen og handlingsprogrammet blev vedtaget i juni måned dette år ved en verdenskonference, der blev arrangeret af UNESCO i samarbejde med den spanske regering og afholdt i den spanske by Salamanca med deltagelse af 300 repræsentanter fra 92 lande og 25 internationale organisationer. Af slutdokumentet fremgår det, at: *"... Alle involverede parter nu må tage udfordringerne op og arbejde på at sikre, at Uddannelse for Alle også rent faktisk betyder FOR ALLE, særligt for dem, der er mest sårbare og har mest brug for det ..."*

Som det fremgår, var der altså allerede i begyndelsen af 90'erne bred enighed om at arbejde målrettet hen imod lige adgang til uddannelse. Alligevel skulle der gå mere end 10 år, inden Folketinget vedtog Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (L 564 af 6. juni 2007)³

Loven blev vedtaget bl.a. med baggrund i Rambølls rapport "Kortlægning af specialundervisning for voksne", der blev oversendt til Folketingets Uddannelsesudvalg i december 2005.

Den 14. december samme år fremsatte Dansk Folkeparti nemlig et forslag til folketingsbeslutning (B 51)⁴ om tilbud om ungdomsuddannelse til udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov. Beslutningsforslaget blev vedtaget af Folketinget den 4. maj 2006.

Samtlige partier stemte for beslutningsforslaget, der blev vedtaget uændret i forhold til det fremsatte. Beslutningsforslaget pålagde regeringen at fremsætte et lovforslag om en treårig ungdomsuddannelse til unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov. Som det fremgår af et notat fra undervisningsministeren af 24. april 2006, der er optrykt som bilag 19⁵ i betænkningen til B 51, delte regeringen de intentioner, der lå bag B 51, og ville inddrage erfaringerne fra de eksisterende amtskommunale tilbud.

Kortlægningen viste bl.a., at samtlige amtskommuner allerede gav et undervisningstilbud til unge med særlige behov. Tilbuddenes varighed var dog meget forskellig, strækkende sig fra få måneder til tre år. Også de ugentlige timetal var meget forskellige. Det fremgik af beslutningsforslaget, at Ungdomsuddannelsen i Fyns Amtskommune, der allerede var etableret som et treårigt uddannelsesforløb for unge udviklingshæmmede, skulle være inspiration for lovforslaget om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

2. Det lovforberedende arbejde

Forudsætningen for det lovforberedende arbejde var altså ovennævnte beslutningsforslag, hvoraf bl.a. kan citeres disse centrale afsnit:

"... I den lovgivning, der lægges op til med dette beslutningsforslag, er det vigtigt at fokusere på, at mål og indhold i ungdomsuddannelsen defineres i forhold til opnåelse af relevante kompetencer til den enkeltes ungdoms- og voksentilværelse. Det er klart, at hele formålet med at lovfæste undervisningstilbuddene til udviklingshæmmede unge er, at undervisningen sigter mod at give deltagerne mulighed for at mestre livssituationen efter undervisningen. Derfor må det være en pligt for undervisningsstederne at sikre, at den kompenserende specialundervisning har den ønskede effekt, og ligeledes, at den individuelle undervisningsplan bygger på en nøje afdækning af deltagerens forudsætninger, færdigheder og behov. Undervisningen skal med andre ord tilrettelægges individuelt. Lovgrundlaget skal først og fremmest beskrive rammerne om og indholdet i uddannelsen. Det siger sig selv, at deltageren skal inddrages i formuleringen af planen. Endvidere er det naturligvis særdeles vigtigt, at undervisningsstederne findes spredt ude over landet med hensyntagen til at kunne nå målgrupperne ..."

Som begrundelse for beslutningsforslagets fremsættelse angives det afslutningsvis i forslaget:

"... Nuværende lovgivning sikrer ikke udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov,

der ikke kan gennemgå en traditionel ungdomsuddannelse, en egentlig ret til en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Det har været et problem uafbrudt siden 1980, hvor Åndssvageforsorgen blev udlagt til amterne. De enkelte amter har valgt forskellige måder at forholde sig til problemerne på, og kun nogle få amter kan tilbyde denne gruppe af unge en god ungdomsuddannelse med kvalificerede tilbud. Fyns Amt har arbejdet målbevidst på at sætte system i ungdomsuddannelsen til denne gruppe og driver i dag flere skoler. Men andre amter har stort set ingen tilbud. Det beror derfor til dels på tilfældigheder og navnlig på geografiske forhold, om der bliver taget hånd om denne gruppe. Det er ikke i overensstemmelse med dansk tradition og med den enighed, der er her i landet om at sikre alle handicapgrupper en ordentlig behandling. Det stiller også Danmark dårligt i sammenligning med andre nordiske lande, der lægger vægt på at give de unge et retskrav på en uddannelse ...”

Det var ikke nok med, at der skulle etableres en række tilbud til udviklingshæmmede unge og andre med særlige behov, og at disse tilbud skulle udbredes til og være gældende over hele landet. Det virkeligt nye var, at man med den nye lov for første gang nogen sinde ville give målgruppen et lovfæstet krav på en individuelt tilrettelagt treårig ungdomsuddannelse inden for rammer fastsat af Folketinget.

Herefter gik Undervisningsministeriets embedsværk (heriblandt undertegnede) i gang, og på grund af den meget korte frist inden lovens forventede vedtagelse før sommerferien 2007 blev en række centrale aktører umiddelbart efter beslutningsforslagets vedtagelse inviteret til arbejds møder i ministeriet. Der var stor interesse og idérigdom blandt de inviterede, der med egne ord havde ventet længe på dette initiativ. Det var derfor muligt med kort varsel at afholde en række af disse møder foruden besøg i udvalgte amter, herunder naturligvis Fyns Amt som forudsat i beslutningsforslaget.

Arbejdet understøttedes i øvrigt af, at regeringen allerede i marts 2006 havde nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, der skulle afdække, hvordan unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov kunne gennemføre egnede undervisnings- eller uddannelses tilbud efter undervisningspligtens ophør.

Arbejdsgruppen fik efter kommissoriet blandt andet til opgave at beskrive følgende:

- 1) Målgrupperne af unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, herunder størrelse og karakteristika samt variationen i målgruppernes problemer og behov.
- 2) De eksisterende muligheder for og omfanget af vejledning, støtte og særlige tilrettelæggelsesformer m.v. for handicappede i de ordinære ungdomsuddannelser.
- 3) De eksisterende undervisnings- og uddannelses tilbud for målgrupperne af unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov og omfanget af disse tilbud. Det skulle belyses, om tilbuddene sigtede mod at sætte eleverne i stand til at fortsætte i videre uddannelse eller beskæftigelse og i givet fald, hvilke former for uddannelse eller beskæftigelse tilbuddene sigtede mod.
- 4) Modeller for tilvejebringelse af relevante undervisnings- eller uddannelses tilbud til målgrupperne, som kunne munde ud i forslag til disponering af den etårige social- og sundhedspulje, som blev afsat i forbindelse med aftalen om finansloven for 2006.

- 5) Hvordan de ordinære ungdomsuddannelser i højere grad kunne rumme unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov.
- 6) De økonomiske konsekvenser af modellerne, som arbejdsgruppen fremkom med, skulle beskrives.

Arbejdsgruppen, der bestod af repræsentanter fra Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Socialministeriet og Undervisningsministeriet, afgav i september 2006 et arbejdsrapport.

2.1 Udkast til lovforslag – lov som fremsat

Det lovforberedende arbejde mandede ud i Forslag til lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov⁶, der den 28. marts 2007 blev fremsat af daværende undervisningsminister Bertel Haarder. I Folketingets resumé af lovforslaget fremgår det, at: *”... Loven sikrer unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov efter undervisningspligtens ophør et retskrav på en 3-årig ungdomsuddannelse, der er tilpasset deres særlige forudsætninger og behov. Ungdomsuddannelsen omfatter kun de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv om der ydes den unge specialpædagogisk støtte ...”*

Af lovforslagets § 1 fremgår, at formålet med ungdomsuddannelsen er, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

2.1.1 Almindelige og særlige bemærkninger til lovforslaget

I forbindelse med et lovforslags fremsættelse udfærdiges altid bemærkninger både generelt til forslagens indhold (almindelige bemærkninger) og specifikt til de enkelte paragraffer (særlige bemærkninger). Dette gøres for nærmere at forklare forslagens indhold og hensigt. Således også til lovforslaget om Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (L196).

Nedenfor findes et udpluk af de væsentligste bemærkninger.

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår det bl.a. at *”... Ungdomsuddannelsen skal udgøre en ny start i den unges liv, hvor muligheder og færdigheder afprøves. Samtidig skal ungdomsuddannelsen give den unge tilknytning til et ungdomsmiljø, hvor der kan gøres nye sociale erfaringer. Kommunalbestyrelsen sikrer, at unge, der har forudsætninger for at følge uddannelsen med udbytte, orienteres om ungdomsuddannelsesbuddet. Orienteringen skal ske i forbindelse med, at den unge afslutter undervisningen i folkeskolen eller i en fri grundskole m.v. Adgangen til ungdomsuddannelsen sker gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning, der blandt andet skal foretage en vurdering af, om den unge har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det er kommunalbestyrelsen, i praksis den kommunale forvaltning, der på grundlag af en indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning træffer beslutning om den unges optagelse på ungdomsuddannelse ...”*

Samt at "... Ungdomsuddannelsen forudsætter et tæt samspil med de øvrige ungdomstilbud, således at den unge i videst muligt omfang får mulighed for at indgå i disse, og således at den unge får adgang til et mere varieret udbud af aktiviteter, end den enkelte uddannelsesinstitution kan tilbyde. Ungdomsuddannelsen erstatter ikke de eksisterende ungdomstilbud, men supplerer disse, således at den unge opnår optimale muligheder for at gennemføre et samlet forløb.

Med henblik på at sikre et ensartet ungdomsuddannelsesstilbud indeholder forslaget et krav om, at undervisningstimetallet for ungdomsuddannelses tilbuddet mindst skal udgøre 840 timer á 60 minutter årligt.

Varigheden af ungdomsuddannelsen er 3 år, men med mulighed for, at den unge efter eget ønske eller på grund af sygdom m.v. kan afbryde uddannelsen. Det samlede uddannelsesforløb kan således strække sig over mere end 3 år, hvis dette er hensigtsmæssigt. Herved imødekommes hensynet til den unges særlige behov samt et eventuelt samspil med andre foranstaltninger, fx foranstaltninger i socialt regi. Uddannelsen afsluttes med et kompetencepapir (afgangsbevis) for de opnåede færdigheder og kompetence ..."

Med hensyn til den økonomiske ramme fremgår det af lovforslagets almindelige bemærkninger, at "... Vurderingen af lovforslagets økonomiske konsekvenser er baseret på en nettoopgørelse, der forudsætter, at udgifterne til de amtslige tilbud medgår til finansieringen. De samlede amtslige udgifter til målgruppen er opgjort til 587 mio. kr. årligt, og den årlige tilgang til de amtslige uddannelsesforløb er skønsmæssigt opgjort til 1.364 personer, hvilket svarer til 2,3 procent af en årgang. Da målgruppen ikke i sig selv forøges som følge af forslaget, anses det for sandsynligt, at der med et 3-årigt forløb vil opnås en aktivitet på 4.092 årselever ..."

Ud over disse almindelige bemærkninger indeholder lovforslaget en række bemærkninger til de enkelte bestemmelser, hvoraf nedenstående kan fremhæves:

Til § 1, stk. 2: "Det foreslås, at ungdomsuddannelsen forbeholdes de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Hensigten er at præcisere, at ungdomsuddannelsen kun retter sig mod unge, der ikke har denne mulighed, selv om der ydes specialpædagogisk støtte."

Til § 1, stk. 3: "Efter de gældende regler i lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv skal Ungdommens Uddannelsesvejledning sørge for, at den unge og forældrene orienteres om ungdomsuddannelsen, medens den unge går i folkeskolen, herunder i specialklasser og specialskoler. Det er derfor forudsat, at den unge og forældrene allerede på forhånd er orienteret om ungdomsuddannelsen."

Til § 3, stk. 1 og 2: "Efter forslaget skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, hvorvidt den unge har forudsætninger for at følge ungdomsuddannelsen med udbytte. Afgørelsen træffes efter indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning. Ungdommen Uddannelsesvejledning kan i nødvendigt omfang inddrage andre sagkyndige fra kommunen eller andre kommuner, herunder pædagogisk-psykologisk rådgivning og skoler, hvor den unge har været optaget. Indstillingen skal blandt andet indeholde en vurdering af den unges mulighed for at gennemføre en traditionel ungdomsuddannelse med specialpædagogisk støtte. Det er kun unge, der ikke har denne mulighed,

som er omfattet af loven, jf. lovforslaget § 1, stk. 2. Alle udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov har hermed mulighed for at deltage i en ungdomsuddannelse. Desuden skal indstillingen indeholde en foreløbig uddannelsesplan”.

Til § 4 hedder det indledningsvis: *”... Efter forslaget skal ungdomsuddannelsen i videst muligt omfang tilrettelægges individuelt. Uddannelsen skal udgøre et planlagt og koordineret forløb ...”.*

Til § 6, stk. 1-3 hedder det bl.a.: *”... For at sikre et ensartet tilbud foreslås det, at undervisningstimetallet for ungdomsuddannelsen fastsættes til at udgøre mindst 840 timer a 60 minutter årligt, svarende til 28 lektioner a 45 minutter i 40 uger ...”.*

Med hensyn til befordring i forbindelse med den treårige ungdomsuddannelse fremgår det af bemærkningerne til § 9 stk. 1, at *”Efter forslaget skal kommunalbestyrelsen sørge for eller afholde udgifterne til fornøden befordring mellem hjem eller fast aflastningshjem og uddannelsesinstitution eller praktiksted. Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om art og omfang af befordringsbehovet på grundlag af en lægeerklæring eller anden sagkyndig udtalelse.*

Kommunalbestyrelsen kan efter forslaget også henvise den unge til at benytte offentlige befordringsmidler i det omfang, den unges handicap tillader det, og det ikke medfører urimelig lang befordrings- og ventetid”.

Samt videre i bemærkningerne til samme paragrafs stk. 2: *”Forslaget indeholder desuden en bemyndigelse for undervisningsministeren til at fastsætte regler om befordring, herunder om befordring i tilfælde af forbigående sygdom.*

Det vil blandt andet komme til at fremgå af reglerne, at kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om art og omfang af befordringsbehovet på grundlag af en lægeerklæring eller anden sagkyndig udtalelse om den pågældendes egen befordringsevne. Der vil også blive fastsat regler om befordring af ledsager i de tilfælde, hvor det er nødvendigt, at den unge ledsages under befordringen.

Der vil endvidere blive fastsat regler om, hvornår unge, der ikke har et særligt befordringsbehov, kan få befordringsgodtgørelse”.

Til lovforslagets § 10 hedder det i de særlige bemærkninger, at: *” Efter forslaget skal alle nødvendige undervisningsmidler vederlagsfrit stilles til rådighed for deltagerne”.*

2.1.2 Udvalgsbehandling

Efter lovforslagets 1. behandling blev det henvist til Uddannelsesudvalget, som efterfølgende formidlede en række spørgsmål⁷ stillet til undervisningsministeren.

Udvalget afgav betænkning⁸ den 10. maj 2007, og lovforslaget var til 2. behandling den 15. maj, hvorefter det blev henvist til fornyet udvalgsbehandling. Under denne behandling stillede udvalget yderligere spørgsmål til besvarelse af ministeren, inden udvalget afgav tillægsbetænkning⁹ den 29. maj 2007.

Bilag 2 til denne tillægsbetænkning er et skema fra undervisningsministeren over forsørgelsesgrundlaget og dets betydning for finansiering af ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, der gennemføres på i øvrigt statsligt finansierede uddannelsesinstitutioner: efterskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, folkehøjskoler, produktionsskoler og institutioner for erhvervsrettet uddannelse.

2.1.3 Høringssvar fra udvalgte brugerorganisationer og centrale aktører

Et udkast til lovforslaget blev den 16. marts 2007 sendt i høring. Der indkom efterfølgende 33 høringssvar¹⁰ fra myndigheder, organisationer og private personer. Enkelte af svarene omtales nedenfor.

- En række organisationer, deriblandt flere der repræsenterede de kommende brugere af den foreslåede uddannelse, fandt, at uddannelsen *"... burde finansieres på samme måde som de øvrige ungdomsuddannelser gennem statsligt taxametertilskud ..."*.

Hertil kommenterede Undervisningsministeriet: *"... Ved en statslig model vil ungdomsuddannelsen skulle gives af institutioner, der modtager aktivitetsbetingede tilskud fra staten, således som det kendes fra fx erhvervsuddannelsesområdet."*

Modellen forudsætter nogenlunde ensartede tilbud, der kan prisfastsættes og afgrænses i tid, således at der kan registreres en årselevaktivitet som grundlag for tilskudsbetalingerne til institutionerne. Det er vurderet, at en sådan ordning ikke vil kunne sikre de unge et individuelt uddannelsesforløb, idet de unges behov for støtte er meget forskelligartet.

De tidligere amtskommunale ungdomsuddannelsesforløb, der er blevet drevet efter lov om specialundervisning for voksne, drives efter kommunalreformens ikrafttræden pr. 1. januar 2007 af kommunerne på de tidligere amtskommunale uddannelsesinstitutioner. Det er således kommunerne, der i dag har ansvaret for ungdomsuddannelsesforløbene.

I modsætning til taxametermodellen er der ved en kommunal model en sammenhæng mellem finansieringen og ansvaret for uddannelsestilbuddet ..."

Høringssvaret gav med ovennævnte begrundelse ikke anledning til ændring i lovforslaget.

- Det Centrale Handicapråd samt enkelte andre - dog ingen brugerorganisationer - fremsatte et ønske om at gøre uddannelsen SU-berettiget.

Ministeriets bemærkninger hertil var *"... Det har været forudsat, at unge, der deltager i ungdomsuddannelsen, bevarer deres hidtidige forsørgelsesgrundlag. Uddannelserne kan blandt andet gives til førtidspensionister og i nogle tilfælde vil den kunne gives som led i revalidering, såfremt betingelserne for revalidering i øvrigt er opfyldt. Det vil blive foreslået, at der indsættes en bemærkning herom i betænkningen til lovforslaget ..."*

- Lovforslagets § 3, stk. 1 om kommunalbestyrelsens afgørelse om den unges optagelse på ungdomsuddannelsen gav anledning til høringssvar fra bl.a. Børne- og Kulturchefforeningen, Danmarks Lærerforening, De Samvirkende Invalideorganisationer, Kommunernes Landsforeningen (KL) og Landsforeningen Ligeværder.

Svarene pegede alle på, "... at § 3, stk. 1, er uklart formuleret. Det fremgår blandt andet af KL's høringsvar, at der er et skisma mellem § 2 og § 3. I § 2 fremgår det, at den unge har et retskrav på en ungdomsuddannelse. Af § 3 fremgår det, at de unge skal have forudsætninger for at følge uddannelsen med udbytte. Børne- og Kulturchefforeningen foreslår, at der i stedet kommer til at fremgå af § 3, stk. 1, at ungdomsuddannelsen bør tilbydes alle unge, hvor det giver mening ...".

Det fremgår af Undervisningsministeriets bemærkninger til høringsvaret om dette forhold, at "... De indkomne bemærkninger til § 3, stk. 1, giver anledning til at overveje, om der kan findes en tydeligere formulering af § 3, stk. 1, således at det klart fremgår, at alle udviklingshæmmede unge og andre unge med særlige behov har mulighed for at deltage i en ungdomsuddannelse".

2.2 Lov som vedtaget 2007

Ved Folketingets 3. behandling blev loven den 1. juni 2007 enstemmigt vedtaget med 106 stemmer for og 0 imod (73 medlemmer var fraværende).

Loven, der blev udstedt som L 564¹¹ af 6. juni 2007, blev en væsentlig markør for dansk handicap- og uddannelsespolitik.

3. Gældende lov

Som følge af en revisionsklausul vedrørende ovennævnte L 564 fremsatte daværende Børne- og undervisningsminister Christine Antorini den 25. april 2013 forslag til Lov om ændring af lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, L 213¹².

I forbindelse med forslaget fremsættelse redegjorde ministeren kort for såvel baggrund som indhold: "... Som grundlag for revisionen af lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov ligger en evaluering af ungdomsuddannelsen, hvor Epinion bl.a. har undersøgt, om ungdomsuddannelsen lever op til lovens formål, om målgruppen er rigtigt afgrænset, om midlerne anvendes hensigtsmæssigt i forhold til at sikre, at målgruppen kommer i uddannelse eller beskæftigelse, og om der er uhensigtsmæssige bindinger i lovgrundlaget i forhold til rammer og indhold m.v.

Allerede tilvejebragt erfaringsgrundlag fra den løbende evaluering af ungdomsuddannelsen, herunder undervisningsministerens årlige redegørelser til Folketingets Uddannelsesudvalg, og løbende dialog med interessenter på området samt justeringsforslag på baggrund af erfaringer fra den daglige administration af loven har tillige indgået i overvejelserne.

Evalueringen viser, at ungdomsuddannelsen generelt fungerer tilfredsstillende. Uddannelsen er et vigtigt og relevant tilbud for unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, som fortsat skal være individuelt tilrettelagt, men der er potentiale for at løfte kvalitet og udbytte for den enkelte unge. Endelig viser evalueringen, at kommunerne har begrænsede muligheder for at styre og prioritere uddannelsen hensigtsmæssigt, og at den med få, enkle midler kan blive bedre.

Lovforslaget ændrer ikke grundlæggende på ungdomsuddannelsens indhold, men rammerne for uddannelsen justeres med en række nødvendige præciseringer og ændringer for at sikre kommunerne bedre muligheder for en mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse af dette uddannelsstilbud samt bedre muligheder for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge, så kommunerne kan tilbyde de unge uddannelsesforløb med kvalitet og udbytte.

Unge i målgruppen vil fortsat have retskrav på en tre-årig individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse.

For at give kommunerne et forbedret grundlag for styringen og tilrettelæggelsen af ungdomsuddannelsen samt for at give bedre grundlag for at tilpasse ungdomsuddannelsen til den enkelte unge foreslås det, at kommunerne kan indføre halvårslige/årslige optag i stedet for løbende optag, at kommunerne fremover skal godkende elevers midlertidige pauser, samt at kommunerne kan afbryde et uddannelsesforløb, hvis den unge ikke - uanset justering af uddannelsesplan m.v. - møder op til de planlagte aktiviteter. Det foreslås samtidig, at de unge kan klage over afgørelser om midlertidige pauser og om at afbryde uddannelsen.

Visitationsrækkefølgen foreslås ændret, så der først foretages en målgruppevurdering af den unge, førend den konkrete uddannelsesplanlægning påbegyndes. Det obligatoriske afklaringsforløb foreslås gjort frivilligt, og det foreslås, at vejledningsopgavernes organisatoriske placering kommer til at følge lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v.

Det foreslås at ophæve grænsen på 280 timer årligt for praktik, så forholdet mellem uddannelse og praktik i højere grad kan tilpasses den enkelte behov med mulighed for beskæftigelse til flere end i dag.

Lovforslaget indebærer endvidere, at der skabes større sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar, og muligheden for statslig refusion af elever i forbindelse med ungdomsuddannelsesforløb iværksat efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats afskaffes.

Det skønnes, at dele af lovforslaget vil medføre et frigørelsespotentialer i kommunerne, der kan indgå i moderniseringsaftalen mellem regeringen og KL. Dertil kommer, at lovforslaget skønnes at medføre lavere statslige udgifter til refusioner til kommunerne i henhold til lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB-loven). Dele af lovforslaget skønnes at medføre administrative lettelser og bedre kapacitetsstyringsmuligheder for kommunerne ...”.

3.1 Udpluk af høringsvar til gældende lov

Inden lovforslagets fremsættelse blev det i marts måned 2013 sendt i høring hos 35 foreninger, organisationer m.v.

Af de 35 hørte myndigheder og organisationer m.v. afgav 19 høringsvar. Otte foreninger m.v. uden for høringslisten gav høringsvar¹³.

Det er bemærkelsesværdigt, at bl.a. Danske Handicaporganisationer (DH), Landsforeningen Lige-

værd og Landsforeningen LEV i deres høringssvar påpegede, at lovforslaget ikke sikrede højere kvalitet i og større udbytte af tilbuddene til de unge. Herudover mente disse organisationer, at lovforslaget ikke forholdt sig til kvalitative og indholdsmæssige aspekter af uddannelsen.

Selvom disse bemærkninger ikke umiddelbart gav ministeren anledning til at ændre lovforslaget, ville Ministeriet for Børn og Undervisning ”... for at sikre kvaliteten i uddannelsesplanen og i STU som sådan tage spørgsmålet op om, hvordan den enkelte unges uddannelsesplan kan styrkes bl.a. i forhold til at sikre progression i uddannelsen, og hvordan kvaliteten i og udbyttet af STU kan højnes ...”

Det er ligeledes bemærkelsesværdigt, at Landsforening LEV, der som organisation repræsenterer en meget væsentlig del af uddannelsens målgruppe, indleder deres høringssvar med ordene: ”Det er Landsforeningen LEVs opfattelse, at den gennemførte lovrevision har haft et helt igennem uhen-sigtsmæssigt forløb, hvor Børne- og Undervisningsministeriet har isoleret sig uden at søge en frem-adrettet dialog med nøgleinteressenter på området. Landsforeningen LEV mener, at lovrevisionen er overfladisk, uden at tage stilling til de velkendte problemstillinger, som den nuværende lovgivning frembyder ...”

Herudover havde en lang række organisationer kommentarer til spørgsmålet om afgrænsning af målgruppen for STU.

Således bl.a. KL, der fandt, at: ”... der udestår en opblødning af retskravet, da nogle unge ikke er i stand til at opnå personlige, sociale og faglige kompetencer gennem et STU-forløb”, hvorimod Danske Handicaporganisationer (DH) og Landsforeningen LEV samstemmende fandt, at ”der hverken kan eller skal fastsættes en nedre grænse, da alle mennesker kan lære og udvikle sig ...”.

Sidstnævnte holdning deltes helt af Institut for Menneskerettigheder, der fandt, at ”... det bør fremgå udtrykkeligt af loven, at der ikke er en nedre grænse i forbindelse med målgruppevurderingen.”

I forhold til en eventuel afgrænsning ”opad” udtalte KL, DH, Consentio (Foreningen for særligt tilrettelagte ungdomsuddannelser), Institut for Menneskerettigheder og Spastikerforeningen i enighed, at ”alle unge, der med den relevante støtte overhovedet kan gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse, hører hjemme i det ordinære ungdomsuddannelsessystem og ikke på et STU-forløb. Der er derfor behov for at arbejde yderligere med inklusion i de ordinære ungdomsuddannelser.”

M.h.t. afgrænsningen bemærker Børne- og Undervisningsministeriet, at ”... det i bemærkningerne til lovforslagets afsnit 1.2.2. præciseret, at alle unge, der med den rette støtte overhovedet kan gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse, skal uanset deres fysiske eller psykiske handicap inkluderes i det ordinære ungdomsuddannelsessystem og ikke visiteres til et uddannelsesforløb efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov...”

Om problemerne vedrørende forsørgelsesgrundlaget for deltagere i STU-uddannelsen opfordrede en meget lang række af brugerorganisationer, ledersammenslutninger, vejlederforeninger og ud-

bydere i deres høringssvar ministeren til, at "... der i forbindelse med lovrevisionen etableres en forsørgelsesordning for unge på STU, herunder at man fjerner forskelsbehandlingen af unge med kontanthjælp som forsørgelsesgrundlag, der er tvunget til at bruge en eventuel børneopsparing/formue for at få kontanthjælp."

Hertil bemærkede Børne- og Undervisningsministeriet, at Regeringen ikke havde: "aktuelle planer om at foreslå fælles regler om forsørgelse for unge i ungdomsuddannelse for unge med særlige behov".

4. Centrale bestemmelser i gældende STU-lovgivning – seneste version juni 2015

Efter den vedtagne lov (ovennævnte L 213) om STU'en er der gennemført ganske få tilpasninger, således at den seneste version af gældende lov er Bekendtgørelse af lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (LBK nr. 783 af 15. juni 2015)¹⁴

Nedenfor findes et udpluk af væsentlige ændringer i gældende lov i forhold til den oprindelige lov fra 2007.

- § 2, stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om at oprette halvårlige eller helårige optag af unge på en ungdomsuddannelse. Træffer kommunalbestyrelsen beslutning herom, skal beslutningen offentliggøres.
- § 3, stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal godkende den endelige individuelle uddannelsesplan
- § 3a. Kommunalbestyrelsen kan bemyndige en offentlig institution eller efter udbud en selvejende institution eller en privat virksomhed til at varetage en eller flere opgaver, der efter loven varetages af Ungdommens Uddannelsesvejledning. Bemyndigelse til at træffe forvaltningsafgørelser i enkeltsager kan dog ikke gives til en selvejende institution eller en privat virksomhed.
- § 4, stk. 3. I det tilfælde, hvor man ikke har et afklaringsforløb, udarbejder Ungdommens Uddannelsesvejledning i samarbejde med den unge og forældrene efter kommunalbestyrelsens afgørelse efter § 3, stk. 1 den endelige uddannelsesplan, som godkendes af kommunalbestyrelsen.
- § 5a. Afholder kommunalbestyrelsen udgifter til undervisning og befordring af unge, der bor i en anden kommune, kan kommunalbestyrelsen kræve udgifterne refunderet fra kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori den unge har bopæl.

Stk. 2. Flytter den unge fra den kommune, der har tilbudt ungdomsuddannelsen, og afbryder den unge i den forbindelse uddannelsen, kan den unge anmode om at fortsætte ungdomsuddannelsen i tilflytterkommunen. I forbindelse med anmodning om fortsættelse af ungdomsuddannelsen kan kommunalbestyrelsen i tilflytterkommunen beslutte, at der skal træffes ny afgørelse efter § 3, stk. 1-4.

Stk. 3. Visiteres en ung til et botilbud efter § 9, stk. 7 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, eller anbringes den unge uden for hjemmet, og visiteres den unge til en 3-årig ungdomsuddannelse, finder reglerne i kapitel 3 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område anvendelse.

Stk. 4. Krav om refusion for udgifter til undervisning m.v. skal være fremsat senest 12 måneder efter, at undervisningen er afholdt.

- § 5b. Kommunalbestyrelsens udgifter til ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov, der gives som et tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 2 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, er ikke omfattet af statslig refusion efter reglerne om en aktiv beskæftigelsesindsats.
- § 7, *stk.2.* Kommunalbestyrelsen træffer efter indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning afgørelse om, hvor stor en andel af det årlige timetal efter stk. 1 der for den enkelte unge skal anvendes til praktiske aktiviteter, herunder praktik. Ungdommens Uddannelsesvejledning giver sin indstilling efter samråd med den unge og forældrene.
- § 8. Kommunalbestyrelsen kan godkende den unges anmodning om at afbryde ungdomsuddannelsen midlertidigt på grund af sygdom eller af andre grunde.

Stk. 2. Den unge kan anmode om at genoptage uddannelsen efter midlertidigt at have afbrudt uddannelsen på grund af sygdom m.v. Anmodning om genoptagelse af uddannelsen skal ske, inden den unge fylder 25 år. I forbindelse med anmodningen om genoptagelse af uddannelsen kan kommunalbestyrelsen beslutte, at der skal træffes en ny afgørelse efter § 3, stk. 1-4.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde fravige alderskravet i stk. 2, 2. pkt.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan efter indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning afbryde den unges ungdomsuddannelse, hvis den unge ikke deltager aktivt i uddannelsesforløbet.

De praktiske konsekvenser af disse lovændringer fremgår tydeligt af de interviews, der er foretaget, hvoraf et udvalg af de mest markante svar findes i redegørelsens kapitel 10. Som et kuriosum vil jeg dog ikke undlade allerede her at citere KL's erfaringer med implementeringen af lovrevisionen i 2013: *"... Det er herudover min opfattelse, at en del kommuner ikke har været opmærksomme på lovrevisionen og dens nye bestemmelser, hvorfor vi har iværksat nogle informationsinitiativer ..."*

5. Fem interviews om 2007-forventninger og 2016-status

Som nævnt markerede STU-lovens vedtagelse i 2007 en stærk og hidtil uset præcisering af retten til samt indhold og varighed af uddannelse for unge med særlige behov uanset sværhedsgraden af det handicap, de måtte have. Forventningerne blandt brugerorganisationerne var selvsagt store, men samtidig var der også betænkeligheder i kommunerne, som skulle sørge for lovens praktiske udmøntning. Også i de dengang forholdsvist nyoprettede (2004) Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), der med den nye lov fik en central placering, var interessen stor.

På anmodning har en række centrale personer indvilget i at lade sig interviewe for at illustrere de forskellige interessenters vurdering af loven. Interviewene er alle gennemført i perioden januar/februar 2016. De interviewede personer er:

- Sytter Kristensen, fmd. Landsforeningen LEV
- Thorkild Olesen, fmd. Danske Handicaporganisationer
- Carsten Bøtker, centerchef UU- Vestegnen og tidligere kurator
- Jan Bauditz, chefkonsulent KL
- Rinze van der Goot, pæd. konsulent Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
- Henriette Nielsen, fuldmægtig Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

De interviewede har alle fået stillet de samme ti spørgsmål, som findes i redegørelsens bilag 2.

5.1 Interview med **Sytter Kristensen**, fmd. Landsforeningen LEV

1. Hvilke forventninger havde du til igangsættelsen af den 3-årige ungdomsuddannelse?

Store forventninger til, at STU'en ville give et løft til alle psykisk udviklingshæmmede. I min tid som amtskredsformand i Vestsjælland havde vi et projekt med elever fra voksenspecialskolen i Slagelse og erhvervsskolen i Slagelse. For ansøgte midler kørte vi i perioden 2000-2004 et treårigt projekt, hvor elever fra specialskolen indgik i undervisningen på erhvervsskolen. Der var meget gode resultater. Men forsøget fortsatte ikke herefter p.gr. af manglende bevillinger. Ikke alle amter havde som bekendt et treårigt tilbud, men det havde vi i Vestsjællands Amt.

Det var væsentligt for mig, at alle, som man tidligere ofte kaldte uunderviselige, også fik en garanti for et treårigt ungdomsuddannelsesforløb. Det har altid været vigtigt for mig - også som formand - at holde fokus på denne gruppe, for ellers vil de blive tabt.

2. Hvorledes så situationen for uddannelsens målgruppe efter din mening ud før indførelsen af STU'en?

Billedet var som sagt dengang meget broget, og LEV gjorde rigtig meget for at få en sådan uddannelse på bedding. Men der var faktisk dengang kræfter i vores egen organisation, der mente, at der var tale om en særlovgivning, som vi - alene af den grund - skulle holde os fra. Min holdning var langt mere pragmatisk: Vi skal ikke tabe disse mennesker, blot fordi vi har en ideologi. For mig var det derfor vigtigt at sige ja til loven. Det ville være et stort ansvar at sige nej.

3. Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?

Det er jo ikke gået, helt som jeg havde håbet på. Når jeg ser ud over landkortet, er der alt for mange tilbud, hvor det er svært at få øje på det individuelle. Rigtig mange målretter det til videre uddannelse, altså hvor man kan komme videre i uddannelsessystemet. Der bliver vores målgruppe tabere, da de uden afgangsbetrag ikke har mulighed for at komme videre i uddannelsessystemet. De kan ikke gennemføre en egentlig kompetencegivende uddannelse. Derfor bliver de tabere i et

system, hvor vi alene arbejder på, at folk skal komme ud og forsørge sig selv. Det kan kun en meget stærkt begrænset del af vores unge. Til gengæld kan de på andre måder få en indholdsfyldt tilværelse.

Det er vigtigt for mig, at vi i LEV ikke snakker om handicappede, men om udviklingshæmmede, fordi det ellers let bliver for upræcist formuleret, og fordi vores målgruppe som sagt ikke er i stand til at forsørge sig selv.

For os at se, er det uklart, hvad man vil gøre for dem med allerstørst hjælpebehov. STU'en bliver efterhånden mere og mere rettet mod en anden målgruppe end disse, der ikke er så "interessante", og derfor udvikles der kun meget få STU- tilbud til gruppen.

4. Hvor vidt mener du, at lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser er opfyldt?

Når STU'en er færdig, er der for vores målgruppe meget lidt efterfølgende uddannelse, og derfor er det vigtigt, at den skræddersys til hver enkelt. For mig at se er en individuelt tilrettelagt uddannelse faktisk den eneste uddannelsesmulighed for vores målgruppe. Det, synes jeg, ikke sker, og det er bl.a. som følge af presset fra andre af uddannelsens målgruppe. De gamle voksenspecialskoler, som jo havde erfaringen med de mest udviklingshæmmede, bliver ofte pressede, da de jo skal tage mange med forskellige handicaps ind på samme STU-tilbud.

Kommunerne presser ofte unge ind på et STU-tilbud – uagtet at uddannelsesstedet vurderer sig selv som inkompetent til at undervise udviklingshæmmede. Kommunerne overhører ofte meddelelsen om, at "det rummer vi ikke". Mange kommuner undersøger heller ikke undervejs, om de faktisk får den vare, som de mener at have bestilt.

5. Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?

Jeg tror, at barrieren ligger i økonomi, og i at man ikke tør gå ind og afgrænse målgrupper, og at man har det brede billede af handicap og hele tiden fokuserer optaget på mulighed for efterfølgende selvforsørgelse. Man har glemt gruppen af borgere uden erhvervskompetencer. Gruppen af udviklingshæmmede har lovgivningsmæssigt hele tiden været ment som STU'ens kerne-målgruppe. Jeg tror, det er politisk, man fortsat skal vægte denne gruppe. De er ikke en gruppe, der tages egentlig højde for.

Mht. økonomien er det ofte således, at kommunerne er så pressede, at de helst sender nogle borgere ind i systemet, hvor forventningen er, at de efterfølgende kan klare sig. I den sammenhæng er "vores gruppe" uinteressant for kommunerne. Derfor er det stadig et politisk mål for mig og for LEV, at uddannelsen finansieres af statslige midler. Ganske som vi ved vores hørings svar gav udtryk for ved uddannelsens start. Nuværende praksis har vist, at vi så rigtigt.

6. Er der andre vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU'en? Her tænkes bl.a. på

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *STU-udbydernes profiler*
- *Forsørgelsesgrundlag*
- *Uddannelsesplaner, kompetencebeviser, etc.*

Det er vigtigt, at vi nu har en uddannelse, hvor vi kan måle, hvad man får, og at man *skal* tilbydes uddannelsen. Det er et stort skridt, det er jeg faktisk ret glad for. Det er – i hvert tilfælde endnu ikke – sådan at kommunerne kan fravælge det.

Udbydernes profiler er ikke altid tilpasset behovet. F.eks. får en produktionsskole større tilskud ved etablering af en STU end ved almindelig produktionsskoleundervisning, uagtet at de ikke har den nødvendige erfaring på området vedr. den svageste målgruppe. Alligevel anvender mange kommuner f. eks. produktionsskoler også for disse unge.

Det er vigtigt, at uddannelsen for denne målgruppe ikke målrettes et bestemt erhverv, men gennemføres så der kan udvikles interesser og dermed øget livsindhold uden forventning om efterfølgende selvforsørgelse. Der må naturligvis gerne indgå faglige elementer, men ikke som væsentligste indhold.

Det er vigtigt at understrege, at målgruppen er præciseret i lovgivningen, og derfor er det også vigtigt at fokusere på de unge, der har det største behov.

Jeg har ikke set ret mange nye tilbud til målgruppen. Det er ikke sikkert, at man på alle de gamle voksenskoler sidder med ekspertisen til nyudvikling, så derfor kunne det være rigtig spændende med sådanne tiltag over for gruppen med de største behov. LEV deltager gerne i denne udvikling, men på den måde, at vi beskriver behovene og tankerne bag, samt at vi ikke tror, at vi selv kan udvikle sådanne uddannelser, men kan finde de personer, der kan. Det vil vi meget gerne. Vi har ikke selv i vores organisation kompetencen til at udvikle sådanne uddannelses tilbud. Det må vi erkende.

Jeg synes ikke, man skal afvente afklaring om et forsørgelsesgrundlag til efter STU- uddannelsen, da vi jo som sagt har nogle unge, der aldrig kommer til at forsørge sig selv. Men sådan er praksis desværre mange steder. Dilemmaet er jo, at vi ikke tør sige, at der er nogle, der ikke udvikler sig med synlige resultater for andre end de fagfolk, som er omkring dem. Men det må vi jo erkende, at der er. Ingen tør sige det klart, men det bliver vi altså nødt til at erkende. Mange forbinder en sådan erkendelse med, at samfundet så ikke tør investere så meget i den enkeltes uddannelse.

Det er min erfaring, at mange kommuner anvender STU'en til at fastsætte det fremtidige forsørgelsesgrundlag. Det er helt, helt tydeligt og meget forkert. Man vil afvente den unges udvikling, og der er jo tale om en vis udvikling, men ikke til selvforsørgelse, så jeg efterlyser kommunernes mod til at træffe en sådan afgørelse tidligere. Mange forveksler arbejdsevne med forsørgelsesevne, hvilket er uheldigt, da man naturligvis ikke kan argumentere imod, at arbejdsevnen udvikles over tid, men at det for mange af vores unge aldrig bliver muligt at forsørge sig selv.

Mht. uddannelsesplaner og kompetencebeviser er det klart, at der er tale om nye og mere præcise beskrivelser af, hvad der skal ske, og hvad der er sket.

7. Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?

Som tidligere sagt, er det, at der er sat rammer for uddannelsen samt allervigtigst, at det er et

retskrav. Herudover også at der i det hele taget er sat større fokus på uddannelse for denne gruppe. Det har været en svær fødsel, men overordnet set en rigtig god ting.

8. *Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold samt kvalitet af STU'en?*

Jeg vil håbe, at det bliver tydeligere, hvem der er STU'er, og at der derfor bliver øget mulighed for at fokusere på den gruppe, der er vores.

Endnu er det for tidligt at vurdere indvirkningen, men man kunne nok forestille sig, at vi tog initiativ til at undersøge evt. ændringer i elevoptaget på f.eks. produktionsskoler.

9. *Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:*

- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
- *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
- *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
- *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
- *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik*

Jeg synes stadig ikke, det er tydeligt, at uddannelsen tilpasses den enkelte unge. Og så længe uddannelsen ligger i kommunerne, vil sparehensyn altid gennemsyre alle drøftelser på alle ledder og kanter og på alle niveauer.

Vi vil derfor stadig slås for en statslig model, men jeg tror, det bliver meget svært. Kommunerne vil ikke give uddannelsen fra sig.

Hvis man skal have en smidig sagsbehandling, skal man også have en smidig optagelse. Man kan frygte unødigt, passiv ventetid i forbindelse med fastlagte optagelsestidspunkter, men vi har endnu ingen tal herfor.

Jeg har endnu ikke et billede af, hvad ophævelsen af grænsen på 280 timers praktik vil komme til at betyde, men vi følger naturligvis også dette nye tiltag.

10. *Hvilke konkrete, fremadrettede initiativer vil du mene er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?*

Som tidligere sagt skal uddannelsen efter vores mening flyttes fra kommunerne til staten, og så mener jeg også, det er meget vigtigt, at man får lavet nogle uddannelsestiltag til de allersvageste unge.

Vi må holde meget fast i lovteksten om, at der ikke er nogen nedre afgrænsning af målgruppen, og derfor må vi udvikle STU-uddannelser, der modsvarer udviklingshæmmede med allerstørst hjælpebehov.

5.2 Interview med **Thorkild Olesen**, fmd. Danske Handicaporganisationer (DH)

1. *Hvilke forventninger havde du til igangsættelsen af den 3-årige ungdomsuddannelse?*

For ti år siden havde vi i handicaporganisationerne forventningen om, at det var et af skridtene på vejen til, at man nu kunne opnå det, man så længe havde talt om, nemlig uddannelse for alle. At den gruppe, som var uden for det normale system og ikke kunne få en ungdomsuddannelse, nu kunne få en sådan. Jeg tror, man kan sige, at vi var ret positive over for, at der nu kom den mulighed.

2. *Hvorledes så situationen for uddannelsens målgruppe efter din mening ud før indførelsen af STU'en?*

Efter vores opfattelse var der et kæmpestort gab mellem dem, som fik en ungdomsuddannelse, og dem, som ikke fik en ungdomsuddannelse. Det var jo nærmest sådan, at når man var færdig med skolen, og andre skulle have en ungdomsuddannelse, blev restgruppen glemt, så der var et stort spild af ressourcer mht. alle de mennesker, der ikke fik en ungdomsuddannelse. Alle var enige om, at alle skulle have en uddannelse, så man kunne klare sig så godt, som man nu kunne, men der var ikke rigtig nogen muligheder. Det var bare ord.

3. *Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?*

Noget af det, der var bekymringen fra starten, og som stadig er bekymringen, er, at man med indførelsen af STU vil få lettere ved at flytte nogle af de unge, som godt ville kunne klare en ordinær ungdomsuddannelse, over på STU'en. Undskyldningen fra det ordinære uddannelsessystem over for den unge er, at man ikke rigtig synes, at man kan finde ud af at undervise vedkommende eller har de rigtige redskaber hertil.

Der var nogle, der allerede dengang kunne se, at det var en risiko, men på den anden side kunne vi se i både beslutningsforslaget, det lovforberedende arbejde og i den endelige lovgivning, at hensigten med STU var og er at garantere uddannelse til den svageste gruppe unge, nemlig den vanskeligste gruppe af de fire procent, som man regner med ikke kan klare en ordinær ungdomsuddannelse.

Jeg har hørt f.s.v. angår de udviklingshæmmede, at en stor del af den svageste gruppe af disse ikke får en ungdomsuddannelse. Det ser ud til, at man primært giver den bedste del af målgruppen en ungdomsuddannelse, så man må sige, at der stadig er nogle problemer vedrørende målgruppeafgrænsningen til STU.

Det med målgruppeafgrænsningen er komplekst, og jeg har sådan set principielt ikke noget imod, at man udvider målgruppen, men jeg kan også godt se, at det giver et pres på den oprindelige målgruppe. Resultatet må naturligvis ikke blive, at man undlader at give den svageste gruppe en STU.

Jeg tror i for sig ikke, at de unge, der nu er kommet ind på ungdomsuddannelsen, ville kunne have

fået en ordinær uddannelse, så jeg tror ikke, der er sket en afskalning, men nærmere at man har været for snæver, da man designede STU'en.

Man skal først og fremmest være opmærksom på, at STU'en er lavet for udviklingshæmmede og andre med lignende kognitive vanskeligheder, og man må huske på, at STU'en jo ikke er lavet for, at det ordinære ungdomsuddannelsessystem skal opgive tanken om inklusion.

4. *Hvor vidt mener du, at lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser er opfyldt?*

Det er vel noget af det, der halter en smule. Det skyldes nok, at der er kommet flere ind på uddannelsen, end man regnede med, men det er vel også et spørgsmål om, at det jo er vanskeligt at praktisere, når man nu har lavet nogle uddannelses tilbud, der er blevet for store. Man vil gerne have, at det skal være rentabelt. Det skal ikke være for dyrt, og man vil gerne have nogle større enheder, hvilket medfører større vanskeligheder med at tilgodese intentionen om en individuelt tilrettelagt uddannelse.

Det er mit indtryk, at uddannelsen ikke er så individuelt tilrettelagt, som det var intentionen.

5. *Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?*

Noget af det væsentligste er pengene i systemet. Når man har lavet et takstfinansieret system, kommer det meget ofte til at dreje sig om, hvor mange penge uddannelses tilbuddet koster frem for uddannelsens indhold.

Det er ikke noget specielt for STU'en. Det forekommer alle steder, men det betyder ofte, at man ikke får givet de rigtige tilbud til det enkelte menneske.

En anden barriere er spørgsmålet, om man faktisk har personer, der er tilstrækkeligt kvalificerede til at lave disse individuelle uddannelses tilbud.

6. *Er der andre vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU'en? Her tænkes bl.a. på:*

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *STU-udbydernes profiler*
- *Forsørgelsesgrundlag*
- *Uddannelsesplaner, kompetencebeviser, etc.*

Noget af det, der er væsentligt her, er, at forsørgelsesgrundlaget stadig ikke er på plads. Det bliver et endnu større problem nu, hvor man vedtager kontanthjælpsreformer, det moderne kontanthjælpsloft og andre ting. Jeg mener, at unge, der deltager i en STU, skal have en uddannelsesydelse på nøjagtig lige fod med andre, der går på en ungdomsuddannelse. Forsørgelsen for en STU-elev skal ikke baseres på kontanthjælp eller noget lignende. Kontanthjælp er tænkt som en midlertidig ydelse og ikke en ydelse, man skal være på, når man er i et uddannelsesforløb.

Jeg tror ikke på, at en uddannelsesydelse for en STU-elev kan passe ind i det almindelige SU-system, som jo er en stangvare, men jeg tror, at man er nødt til at lave en ydelse, der er tilpasset STU-uddannelsens særlige målgruppe.

En anden barriere er problemerne vedr. overgange. Hvis det ikke bare skal være noget, der glæder os i statistiske sammenhænge, så vi kan sige, at vi nu har en endnu højere andel af unge, der får en ungdomsuddannelse, så skal STU-uddannelsen også føre til noget. Jeg synes, at der mangler nogle tilbud til de unge menneske, der har gennemført uddannelsen. Det er fint nok, at de unge får en uddannelse, men hvis det bare ender med, at de unge kommer til at ende på kontanthjælp eller i bedste fald får et varigt forsørgelsesgrundlag på et lidt højere niveau end før uddannelsen, hjælper det ikke meget for den enkelte. Derfor mener jeg, at det er vigtigt at tænke på, hvad uddannelsen kan føre til efterfølgende.

7. Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?

Det, at der overhovedet er kommet et uddannelses tilbud og grobund for, at der i det hele taget er etableret en faglig udvikling og øget fokus på uddannelse, er en landvinding i sig selv, som jeg synes er vigtig.

Det er jo også en landvinding, at målgruppens unge ikke bliver opgivet. Nu mangler vi så bare, at de heller ikke bliver opgivet, efter at de har gennemført ungdomsuddannelsen. Også det, at vi er begyndt at tænke mere på, hvilke individuelle uddannelses tilbud unge med særlige behov skal have, er bestemt en landvinding.

Det med at have retten til en uddannelse er ret unikt, og de kan sådan set tage den, når de vil, hvis blot de påbegynder den inden deres fyldte 25. år.

8. Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold samt kvalitet af STU'en?

Det er ikke mit indtryk, at den vil komme til at påvirke optaget på STU.

9. Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:

- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
- *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
- *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
- *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
- *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik*

Når kommunerne kommer til at styre, betyder det altid økonomisk styring og ikke indholdsmæssig styring. Det er også det, vi hører, når vi nu skal til at revidere serviceloven. Det, jeg hører fra de institutioner, jeg kender, er, at de synes, det er blevet vanskeligere at have med at gøre.

Det har derfor ikke været idelig lykke at få den lovrevision, men på den anden side er der også kommet mere fokus på det individuelle aspekt i STU-uddannelsen.

Der er en modsigelse mellem på den ene side større økonomisk styring og på den anden side større individualitet i uddannelsen. STU-loven er som alle andre love et udtryk for de bedste intentioner, men i dette tilfælde har man ikke taget tilstrækkelig højde for denne modsigelse

Noget af det, der er problemet, er vel i det hele taget at finde noget praktik for disse unge, så en udvidelse ser jeg ikke som en forringelse. På den anden side skal der naturligvis ikke være så meget praktik, at det går ud over uddannelsens målsætning. Jeg har ingen faktuel viden om, i hvor høj grad der forekommer en øget praktik.

10. Hvilke konkrete, fremadrettede initiativer vil du mene er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?

Som jeg nævnte ovenfor, er noget af det vigtigste, at man får løst overgangsproblematikken, så man får fundet ud af, hvilke muligheder der kan tilbydes de unge efter afsluttet STU-uddannelse.

Det er blevet sværere at få en førtidspension, og det er blevet sværere at få et fleksjob. I det hele taget er det blevet sværere at komme ud af kontanthjælpssystemet, så vi skal have fundet ud af, hvordan disse unge skal hjælpes til at få den efterfølgende beskæftigelse eller det efterfølgende uddannelsesniveau, de kan klare.

Det er noget af det, som jeg vil foreslå, at vi sammen med de forskellige handicaporganisationer skal forsøge at påvirke lovgiverne til.

Og så skal vi have fundet ud af, hvordan vi hele tiden kan forbedre uddannelsen, men det er jo en ongoing proces.

5.3 Interview med **Carsten Bøtker**, centerchef UU-Vestegnen og tidligere kurator

1. Hvilke forventninger havde du til igangsættelsen af den 3-årige ungdomsuddannelse?

Jeg har jo været kurator i mange år, så forventningerne havde længe været høje. Jeg havde længe en mening om, at Undervisningsministeriet burde præsentere noget formelt vedr. uddannelse for unge med særlige behov, så jeg var faktisk meget glad og i og for sig også meget stolt, da denne mulighed kom. Det har jeg faktisk også ofte fortalt, når jeg har været ude at snakke med politikere og forældre om STU-uddannelsen.

Forventningerne specifikt til denne uddannelse var, at kommunerne fik et lovmæssigt krav om at etablere denne uddannelse og dermed etablere nogle rammer, der betød, at man kunne skabe et kvalificeret forløb over tre år for unge med særlige behov og dermed give dem mulighed for at udvikle deres kompetencer både på det faglige, det sociale og det personlige område.

Forventningerne var også, at det i relation til både de unge og deres forældre måtte give en tryghed, at de nu allerede på et tidligt tidspunkt i skoleforløbet vidste, at der efter endt skolegang i en specialklasse nu var blevet mulighed for en treårig individuelt tilrettelagt uddannelse, der tog udgangspunkt i de enkeltes kompetencer og potentialer. Et uddannelses tilbud der ikke var afhængig af forældrenes gennemslagskraft eller økonomi eller de lærere, vejledere eller øvrige professionelle, der var omkring barnet.

2. *Hvorledes så situationen for uddannelsens målgruppe efter din mening ud før indførelsen af STU'en?*

Det var en meget uligeværdig situation forstået på den måde, at der ikke var et formelt uddannelsesforløb eller et vejledningsmæssigt beredskab, der trådte i karakter, med mindre man var kategoriseret som værende et barn eller en ung med vidtgående specialundervisningsmæssige behov. I disse tilfælde var man kendt af kommunen lige fra sundhedsplejerskens tidlige besøg, til man fik sin pension.

De elever, der i øvrigt havde specialundervisningsmæssige behov, var alene afhængige af kuratorerne og de lærere, der var omkring dem, og disse personers professionelle gennemslagskraft. Mange blev behandlet meget tilfældigt, hvilket jo var helt uretfærdigt.

3. *Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?*

Jeg ved ikke helt, hvor du vil hen med det spørgsmål, for her på Vestegnen visiterer kommunen i dag nøjagtig de samme elevprofiler til STU-uddannelsen, som da uddannelsen blev introduceret. De, der har de mest vidtgående funktionsnedsættelser, får tilbudt denne uddannelse, og det har ikke udviklet sig synderligt.

Hvis man har et forholdsvis højt læringsniveau og et lavt funktionsniveau skal man ofte have prøvet rigtig mange ting i det ordinære uddannelsessystem, før man får tilbudt en STU-uddannelse. Det er jo i øvrigt også i overensstemmelse med gældende lovgivning, at det ordinære uddannelsessystem skal have været afprøvet eller i det mindste vurderet mht. relevans, inden det ekstraordinære sættes i værk

Det vil aldrig nogensinde her i UU-Vestegnen være en mulighed at blive tilmeldt f. eks. enkeltfags HF i forbindelse med gennemførelse af STU-uddannelsen. Dertil er vi alt for professionelle og skarpe i vores vurdering af den enkelte unges uddannelsesmuligheder. Dette er i øvrigt også vore politikeres yderst rimelige forventning.

På den anden side mener jeg jo også, at det kan tendere overgreb mod den unge, at man af forskellige grunde – måske især økonomiske eller inklusionsmæssige – lader den unge med særlige behov påbegynde en ordinær uddannelse, velvidende at dette ikke er en reel mulighed.

4. *Hvor vidt mener du, at lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser er opfyldt?*

Det har vi lagt meget vægt på her på Vestegnen, og jeg synes, at vi holder fanen særdeles højt vedr. individuelt udfyldte uddannelsesplaner, som der bliver fulgt op på meget seriøst og meget professionelt. Det har været op ad bakke, og det har været en lang rejse, fordi uddannelsesaktørerne ikke altid har været indstillede på den professionalisme, der ligger i, at man laver en uddannelsesplan, hvor man sætter nogle mål, der siden kan evalueres. Det er vi først kommet til inden for de sidste par år eller senere.

Jeg har både set papirer fra uddannelsesaktører og fra andre UU'er, som er så tynde og så fyldte

med "copy-paste" og tomme skrivelser om hist og pist, at det intet har med hverken en uddannelsesplan eller en evaluering at gøre. Når vi f.eks. får uddannelsesplaner fra andre UU'er, tager jeg mig ofte til hovedet og tænker: "Hvordan kan de overhovedet slippe afsted med at lave så tyndt et stykke arbejde og ovenikøbet tage sig betalt for det?"

Jeg har også af og til meddelt nogle af de helt store uddannelsesaktører i mit eget område, at hvis det virkelig er, hvad de kan levere i forhold til en evaluering og en beskrivelse af undervisningsmål for en kostpris på ca. 25.000 kr. pr. måned pr. elev, kan jeg ikke bruge dem og må derfor finde en anden aktør at arbejde sammen med. Jeg skal jo som UU-chef på én gang forvalte skatteborgernes penge og sikre, at de unge får et uddannelses tilbud på højt kvalitativt niveau. Det skal ikke være den pølsefabrik, hvor det først hedder botræning 1 efterfulgt af botræning 2 og afsluttet med botræning 3.

Selvfølgelig kan der også ryge en finke af panden her på UU-Vestegnen, men på det punkt tror jeg nok, at vi har været med til – i hvert fald her i regionen - at opstille nogle kvalitetsstandarder, som både kommunerne, eleverne og uddannelsesaktørerne kan læne sig lidt op ad.

5. Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?

Jeg synes efterhånden, at vi har fået uddannelsen rigtig godt på plads, så barriererne er nu væsentligst af økonomisk art forstået på den måde, at der er tendenser til, at kommunerne i stigende grad tager de unge hjem til egen kommune eller endog selv etablerer uddannelser, som så ofte er med mere begrænsede muligheder set i relation til kravet om individualitet i uddannelsen. Min bekymring er, at det kan medføre en art STU-skole, hvor alle skal gå ind ad den samme dør.

Mange UU'er sidder i visitationsudvalget, hvor de efter min mening intet har at gøre. Vi skal lave en indstilling, og så må udvalget tage en beslutning på det grundlag, som også derfor skal være på et højt fagligt niveau, som vi fagligt kan stå inde for.

Vi samarbejder med den enkelte sagsbehandler, og vi laver i fællesskab en indstilling til visitationsudvalget. Det er så pågældende sagsbehandler, der forelægger sagen for udvalget.

6. Er der andre vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU'en? Her tænkes bl.a. på:

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *STU-udbydernes profiler*
- *Forsørgelsesgrundlag*
- *Uddannelsesplaner, kompetencebeviser, etc.*

Jeg tror, at vi skal gøre kommunernes sagsbehandlere og jobcentre mere klar på, at den treårige STU-uddannelse ikke fører til, at den unge efterfølgende kan komme i ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Der er jo stadig tale om borgere med massive funktionsnedsættelser.

Vi skal gøre kommunerne klar over, at der her er tale om en uddannelse, der giver de unge mere livskvalitet og selvforståelse og et netværk, men at de ikke opnår fagspecifikke kompetencer, der kan føre til selvforsørgelse. På den anden side fortsætter enkelte selvfølgelig med en EGU.

Vi har uddannelsesudbydere, der kan tilgodese alle specifikke uddannelsesmæssige behov tilpasset de forskellige elevprofiler.

De enkeltes forsørgelsesgrundlag under STU-uddannelsen blander vi os ikke i. Det er muligt, at de enkelte vejledere har viden herom, men overordnet set blander vi os ikke i det, hvilket også er for at holde tingene adskilt forvaltningsmæssigt. Det hører ikke ind under vores opgave som uddannelsesvejledere.

Mht. kompetencebeviset synes jeg godt, at man kunne højne niveauet og gøre det lidt mere uniformt. Jeg synes, det er en skam, at man, når man nu har beskrevet uddannelsen grundigt i lov, bekendtgørelse og vejledning, så ikke også fuldender arbejdet med udfærdigelse af mere præcise krav til kompetencebevisets form og indhold. Kort sagt mere standardiseret og på et højere fagligt niveau og dermed mere brugbart.

7. Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?

Så absolut den formalitet, at nu kan man sige til forældrene, at der er en garanti for en treårig uddannelse for alle unge med særlige behov, og dette uanset et endog meget lavt funktionsniveau.

Også det, at vi kan sige til forældrene, at de kan regne med, at vi hjælper med tilrettelæggelsen af uddannelsen, og at de altid har os i baghånden, er en kæmpe landvinding. Desuden, at der jo er tale om en uddannelse, som bliver tilrettelagt individuelt og løbende evalueret.

8. Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold samt kvalitet af STU 'en?

Den er endnu så ny, at vi intet kan sige, men jeg tror, det er marginalt, hvor meget den vil påvirke elevoptaget her i området, da vi jo kun tilbyder uddannelsen til unge med de mest vidtgående funktionsnedsættelser – jf. mit svar til spørgsmål 3.

Generelt set vil det, at man har valgt at henlægge den kombinerede ungdomsuddannelse til produktionskolerne, være noget, der gør, at de bedst fungerende unge vil kunne profiteres af denne uddannelse i stedet for en STU.

9. Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:

- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
- *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
- *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
- *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
- *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik*

Jeg har forståelse for, at kommunerne skal have øget mulighed for styringen af uddannelsen. Det er jo – set med kommunens briller – besynderligt, at en institution uden for kommunen (altså UU) kan generere udgifter for kommunen. Sådan har det været italesat af enkelte kommuner.

På den anden side er resultatet ofte, at STU'en i mange mindre kommuner nu ligger i kommuner-

nes jobcentre, hvilket ikke altid sikrer, at uddannelsens almendannende del tilgodeses i en grad, som det jo er foreskrevet i lovgivningen.

Man må desuden huske på, at det allerførst i vejledningslovgivningen fremgår, at UU skal yde en sektoruafhængig vejledning. Det vil ikke kunne lade sig gøre, når vejledningen lægges ind i de kommunale jobcentre. Ved denne model skal UU naturligvis stadig lave målgruppevurderingen, men alt andet arbejde udføres af kommunen. En sådan model vil kunne gennemføres med baggrund i gældende STU-lovgivning, men efter min bedste vurdering ikke være en kvalitativ forbedring til gavn for den unge.

Jeg er tilhænger af så meget praktik som overhovedet muligt, så derfor er det helt OK, at man har sløjftet grænsen på de 280 timer.

Vi vil gerne have løbende optag, men for min skyld må kommunerne gøre, hvad de vil på dette område.

Overordnet set er det ikke min vurdering, at lovrevisionen har haft nogen betydning mht. ændringer i vores hverdag.

10. Hvilke konkrete, fremadrettede initiativer vil du mene er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?

Vi kan ikke for nuværende pege på forslag til konkrete initiativer men kun nævne problemstillinger af mere strukturel karakter:

- STU-vejlederne i en organisation som vores - med 5 kommuner - peger på udfordringen ved, at der er forskellige procedurer for samarbejde og kommunikationslinjer fra den ene kommune til den anden.
- At de er bekymrede for, om der i fremtiden vil blive flere kommuner, som laver deres egne tilbud (der kan/skal rumme alle).

5.4 Interview med **Jan Bauditz**, chefkonsulent KL

1. Hvilke forventninger havde du til igangsættelsen af den 3-årige ungdomsuddannelse?

KL var meget utilfredse med, at vi ikke blev medinddraget i det lovforberedende arbejde tilbage i 2007. Det var en dårlig start, da uddannelsen jo landede i kommunerne, uden at vi som part blev hørt.

Der var nogle forskellige problemstillinger, som bekymrede os, ikke mindst spørgsmålet om økonomi, idet vi mente, at loven var underfinansieret i forhold til opgavens omfang. Der var også nogle forudsætninger om, at der skulle ligge meget praktik i uddannelsen, hvor vi mente, at det var urealistisk og usikkert, om der i det hele taget var nogle virksomheder, som ville stille sig til rådighed herfor. Vi var også meget i tvivl om beskæftigelseseffekten af uddannelsen, altså i hvor høj grad den ville medvirke til øget selvforsørgelse for målgruppen.

Jeg kan huske, at vi efter anmodning fik foretræde for uddannelsesudvalget for at redegøre for vores overvejelser, men det fik vi ikke så meget ud af.

2. Hvorledes så situationen for uddannelsens målgruppe efter din mening ud før indførelsen af STU'en?

Der må man nok sige, at der for målgruppen var ret stor variation i de uddannelses tilbud, der blev givet rundt omkring i landet. Og det var jo også det politiske afsæt for loven, at man nok med rette kunne stille spørgsmål ved, om det nu også var helt i orden, at det afhang af, hvor man boede, om man kunne få en uddannelse, der varede to - tre år, eller om man kun fik et tilbud på to - tre måneder.

Dette problem havde KL's forståelse, og derfor bakkede vi også overordnet op om den nye uddannelse.

3. Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?

I begyndelsen gik det lidt langsomt med at få uddannelsen implementeret, men så er der kommet en meget kraftig stigning, og nu er aktiviteten betydeligt højere, end Folketinget havde forestillet sig, at den skulle være. Det havde vi forudset og meddelt, og nu ser vi, at finansieringen ikke rigtigt er fulgt med.

Det er mit indtryk, og det er også det, de forskellige undersøgelser og evalueringen fra 2012 viser, at det jo er en meget forskelligartet målgruppe, lige fra unge med de allersværeste funktionsnedsættelser til unge, der ligger i gråzonen og måske vil kunne klare en ordinær ungdomsuddannelse.

Det er vores holdning, at man nok vil kunne arbejde lidt med denne problemstilling og blive lidt skarpere på, hvem der får STU-uddannelsen, så den i højere grad relaterer til dem, der har det største behov, og som også får mest udbytte.

Det er nok vores holdning, at man fremover i højere grad skal fokusere på det, der står allerførst i loven, altså at den enkelte unge får mulighed for udvikling af personlige og sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig deltagelse i voksenlivet som muligt. Det er ambitiøst, men der er jo nogle, der er i STU i dag, for hvem dette simpelthen ikke er en realistisk mulighed. Som det er nu, er det faktisk sådan, at man efter vores opfattelse er på kant med lovgivningen, da en del af de unge simpelthen ikke er i stand til at leve op til lovgivningens målsætning. Det er også, hvad vi hører fra mange kommuner gennem deres erfaring fra visitationerne til STU-uddannelsen.

Det er vigtigt at pointere, at det naturligvis ikke er KL's opfattelse, at der ikke skal være et tilbud til unge med de allersværeste handicaps, men at de måske skal have et andet tilbud end STU. Måske kunne det være bedre med et mere omsorgspræget tilbud.

Selvfølgelig er der også nogle på STU-uddannelsen, der nok vil kunne gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse med en del støtte.

Det er også præciseret i lovgivningen, at unge med psykosociale lidelser ikke er en del af målgruppen.

Alt i alt en problemstilling, det er nødvendigt at kigge nærmere på.

Det er også vores opfattelse, at STU er en uddannelse, hvor man skaber stor aktivitet, der kan føre til mindre inklusion i de ordinære uddannelser. Vi mener, at man skal fastholde det ordinære uddannelsessystems pligt til at optage så mange som muligt gennem anvendelse af de specialpædagogiske støtteforanstaltninger, som lovgivningen tillader. Her bør ministeriet træde i karakter.

4. Hvor vidt mener du, at lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser er opfyldt?

Det er mit indtryk, at det efterhånden går rigtig godt. Der er naturligvis altid plads til forbedringer, men vi følger det og har for nylig f.eks. haft fokus på uddannelsesplanerne.

5. Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?

Nogle af de praktiske barrierer, der har været, er samspillet mellem de forskellige lovgivninger. Især har samspillet med beskæftigelsesloven og spørgsmålet om forsørgelsesgrundlaget givet en masse besværligheder, hvor ministerierne i begyndelsen ikke kørte parallelt.

Det er min fornemmelse, at det er ved at være på plads, selvom der stadig er nogle vanskeligheder mht. forsørgelsesgrundlaget. Derfor har vi sagt mange gange, at der bør være en selvstændig forsørgelsesordning tilknyttet STU-uddannelsen.

6. Er der andre vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU'en? Her tænkes bl.a. på:

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *STU-udbydernes profiler*
- *Forsørgelsesgrundlag*
- *Uddannelsesplaner, kompetencebeviser, etc.*

Vores holdning er, at retskravet skal opblødes, og vi vil også gerne have en opblødning af de 840 årlige undervisningstimer, som er lovens minimumskrav.

Vi vil også gerne have en opblødning af den treårige grænse, forstået på den måde, at vi gerne vil have en større fleksibilitet, velvidende at vi skal være meget opmærksomme på ikke at vende tilbage til den store forskel fra kommune til kommune, som fandtes før STU-lovens vedtagelse i 2007.

Ovenstående er ud fra en tænkning om, at der er en del unge i målgruppen, som simpelthen ikke kan leve op til den gældende lovgivnings krav. Dette er også opfattelsen rundt omkring i de STU-faglige miljøer i kommunerne.

Alt i alt er det en lidt for rigid ordning.

7. *Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?*

Helt afgjort at der er kommet mere fokus på uddannelse for denne målgruppe fra Folketingets side. Man kan nu inddrage indhøstede erfaringer til at fortage forskellige justeringer.

8. *Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold samt kvalitet af STU 'en?*

Jeg håber, at den kombinerede ungdomsuddannelse vil påvirke elevoptaget, for jeg tror, at nogle af de unge normaltbegavede med specielle diagnoser vil kunne drage fordel af dette nye tiltag. STU'en er jo ikke tænkt som et afsæt til en anden uddannelse, men som en selvstændig uddannelse, så igen vil en skarpere visitation være en mulighed for at give de unge i gråzonen et mere relevant uddannelses tilbud. Den kombinerede ungdomsuddannelse er jo netop tænkt som et muligt springbræt til en egentlig faglig uddannelse.

9. *Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:*

- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
- *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
- *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
- *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
- *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik*

KL har kvitteret for lovændringerne, som jo i nogen udstrækning er nogle, som vi har påpeget nødvendigheden af, men jeg må nok også være ærlig og sige, at tilbagemeldingerne fra kommunerne går på, at der nok ikke er tale om den helt store effekt. Det er herudover min opfattelse, at en del kommuner ikke har været opmærksomme på lovrevisionen og dens nye bestemmelser, hvorfor vi har iværksat nogle informationsinitiativer. Jeg har i øvrigt ikke nogen egentlig dokumentation for at sige noget om effekten.

10. *Hvilke konkrete, fremadrettede initiativer vil du mene er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?*

Ingen ud over hvad jeg har nævnt ovenfor.

5.5 Fællesinterview med **Rinze van der Goot**, pæd. konsulent og **Henriette Nielsen**, fuldmægtig, begge Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

1. *Hvilke forventninger havde du til igangsættelsen af den 3-årige ungdomsuddannelse?*

Besvarelsen af dette spørgsmål dækker også spørgsmål 2.

De unge, som indtil 2007 ikke havde mulighed for at tage en ungdomsuddannelse, fik nu et retskrav på en treårig uddannelse. Det der med retskravet er vigtigt og noget unikt. I virkeligheden var uddannelsen groet ud af specialundervisning for voksne. Det var derfra, man havde set, at der rundt omkring i amterne var tilbud med sådanne uddannelsesforløb af forskellig varighed, og det var ligesom dem, man ville gøre til lov indeholdende et retskrav på 3-årige forløb. Det var så såle-

des - som parentes bemærket - at denne paragraf ikke forsvandt ud af lovgivningen om specialundervisning for voksne. Disse bestemmelser er stadig gældende og kan stadig anvendes.

I teorien betød det, at der nu var en ungdomsuddannelse til alle unge – altså 100 %. Det var jo formuleret således, at der nu ikke længere var en "nederste" grænse. Ligeegyldigt hvor svær ens funktionsnedsættelse er, har man krav på at få en treårig ungdomsuddannelse, hvis man ikke kan tage en anden ungdomsuddannelse, uanset hvor meget støtte man vil kunne få på en sådan ordinær uddannelse. Sigtet var, at også målgruppens unge kunne få så meningsfuld en voksertilværelse som muligt.

Det er således, at berettigelsen til denne uddannelse ikke tager udgangspunkt i bestemte diagnoser eller funktionsnedsættelser. Og den 3-årige ungdomsuddannelsesplan skal tage udgangspunkt i den enkelte unges behov og ønsker og således skræddersyes til den enkelte unge.

2. Hvorledes så situationen for uddannelsens målgruppe efter din mening ud før indførelsen af STU'en?

Se besvarelse af spørgsmål 1. Vi har ikke mere at tilføje.

3. Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?

Man opererede ved uddannelsens igangsættelse i 2007 med ca. 4.000 unge, og det ser ud til, at det nu er lidt over. I de fleste tilfælde vil påbegyndelse af en STU være forberedt gennem et læn- gerevarende tilhørsforhold til specialundervisningen – specialklasse eller lignende, men det er også sket, at det efter påbegyndelse af en STU viser sig, at den unge faktisk godt kan gennemføre en anden uddannelse. I disse tilfælde er det naturligt at ophøre på STU'en. Det skete af og til tidligere, men vi aner ikke, hvor ofte det sker i dag.

Vi kan se, at den tidligere ret kraftige stigning i deltagerantallet, efterhånden er ved at flade lidt ud, hvilket jo er forventeligt, når det er en uddannelse, der har været ved at blive implementeret, men nu formentlig er ved at finde sit leje.

I forbindelse med lovrevisionen i 2013 blev der lavet en såkaldt stemmeaftale, der fastsatte, at der dels skulle ses nærmere på den såkaldte gråzoneproblematik (spredningen i deltagernes profiler) og dels på kvalitet og udbytte af uddannelsen. Det er noget, der er fokus på.

4. Hvor vidt mener du, at lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser er opfyldt?

Det ser ud til, at det er OK, forstået på den måde, at der jo ikke er nogen, der havde forestillet sig, at de unge skulle gennemføre uddannelsen på syv forskellige uddannelsessteder.

Men det er jo selvfølgelig en individuelt tilrettelagt uddannelse, der tager udgangspunkt i den enkelte elevs kompetencer og potentialer.

Tidligere var der for få planlagte treårige forløb. Alt for ofte planlagde man kun for et år ad gangen, og så stod der i uddannelsesplanerne noget om, hvad der evt. kunne ske i år to og år tre. Det betød jo, at det var svært at se det som en treårig uddannelse. Helheden i uddannelsen, herunder sammenhæng mellem uddannelsesmål og indhold i de enkelte uddannelseselementer er et fortsat opmærksomhedspunkt i forhold til udvikling af kvaliteten i STU'en.

I forbindelse med arbejdet omkring kvalitet og udbytte af STU'en har vi haft en skabelon til uddannelsesplan i høring, og vi har også en eksempelsamling om visitation og uddannelsesplaner på bedding. Der kommer altså noget mere samlet om uddannelsesplaner i en struktur, der forhåbentlig kan være med til at øge kvaliteten og dermed brugbarheden for den enkelte.

5. *Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?*

Det er ikke noget, vi har dyrket så meget, men i forbindelse med den kommende evaluering, der skal være færdig i august 2017, vil det da bestemt være noget, der kunne være interessant at kigge på.

Forholdet mellem kommunen og UU kan give anledning til overvejelser, fordi kommunen betaler, og UU laver uddannelsesplanerne. Kommunen kan jf. loven sige nej til UU's forslag, og så skal der laves en ny plan. Det er indtrykket, at UU samarbejder og afstemmer meget med kommunen i STU-sager.

6. *Er der andre vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU'en? Her tænkes bl.a. på:*

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *STU-udbydernes profiler*
- *Forsørgelsesgrundlag*
- *Uddannelsesplaner, kompetencebeviser, etc.*

Både daværende undervisningsminister og beskæftigelsesminister var jo i samråd sidste år om problematikken vedr. unge menneskers muligheder efter afsluttet STU. Efterfølgende har vi haft et tæt samarbejde med Beskæftigelsesministeriet om udvikling af et kompetencepapir, som også kan give jobcentret nogle anvendelige oplysninger til brug for det videre arbejde med den unge.

Vi ser også på, om man skal fremskynde de samtaler, der afholdes i forbindelse med uddannelsens afslutning. Der står nu i regelsættet, at kompetencepapiret senest skal foreligge fjorten dage efter uddannelsens afslutning. Det overvejer vi at fremrykke, så arbejdet går i gang, senest tre måneder inden uddannelsen afsluttes, så vi dermed sikrer en bedre overgang. Vi hører jo bl.a. fra brugerorganisationerne, at der kan ske en opbremsning og dermed et færdighedsdyk, hvis ikke udslusningsplanlægningen foregår tidlige, end de nuværende krav betinger.

7. *Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?*

Helt afgjort bestemmelserne om retsgaranti for uddannelse for målgruppen, som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 1.

8. *Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold samt kvalitet af STU'en?*

Det kan godt have en påvirkning, fordi målgruppen for den kombinerede ungdomsuddannelse (KUU) jo netop typisk er unge, der ikke kan komme ind på en erhvervsuddannelse, fordi de mangler nogle færdigheder eller ikke har det karakterniveau, der kræves for optagelse. For at komme ind på den kombinerede ungdomsuddannelse er der ingen karakterkrav, men den unge skal visiteres til uddannelsen. I KUU indgår to fag på D-niveau, hvoraf det ene skal være dansk.

Det var ikke en del af hensigten med den kombinerede ungdomsuddannelse, at den skulle ændre elevoptaget på STU'en, men er jo altså en mulig sidegevinst.

9. *Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:*

- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
- *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
- *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
- *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
- *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik*

Vi har ikke fulgt op på det, men det kan sagtens tænkes, at evalueringen i 2017 vil medinddrage en undersøgelse af, hvorledes loven fungerer - også efter lovrevisionen. Vi er imidlertid endnu ikke kommet så langt med formuleringen af udbuddet af evalueringen, at vi kan sige noget nærmere om indholdet heraf.

10. *Hvilke konkrete, fremadrettede initiativer vil du mene er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?*

Det er vores forventning, at resultaterne af de igangsatte analyser som nævnt i spørgsmål 3 vil føre til en øget kvalitet af STU-uddannelsen.

Der blev som opfølgning på stemmeaftalen også gennemført en analyse af gråzoneproblematikken, hvor KL, Finansministeriet og Ankestyrelsen deltog. Arbejdsgruppen gav nedenstående anbefalinger for at mindske den problemstilling, at enkelte unge måske bliver visiteret til en STU, selv om de kan gennemføre en anden uddannelse:

- Arbejdsgruppen foreslår, at der fra Undervisningsministeriet udsendes et hyrdebrev, i hvilket det understreges, at ungdomsuddannelsesinstitutionerne er forpligtede til at være opmærksomme på inklusion i de ordinære ungdomsuddannelser og anvendelse af de muligheder for at yde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand eller fleksibel og individuel tilrettelæggelse af undervisningen, der allerede findes i den gældende lovgivning. Brevet oplyser desuden særligt om muligheden for at søge ministeriet om tilskud til specialpædagogisk bistand. Desuden omfatter brevet en gennemgang af andre inkluderende tiltag, herunder fx erhvervsuddannelseslovens § 30 om social, personlig eller psykologisk rådgivning til elever, der har behov herfor, så det står helt klart, hvem der har ansvaret for at tilbyde denne rådgivning.

- Arbejdsgruppen foreslår, at kommunerne, herunder især UU, opfordres til i forbindelse med vejledningen af de unge om valg af ungdomsuddannelse og erhverv samt i forbindelse med vurderingen af, i hvilket omfang de unge har de faglige, personlige og sociale forudsætninger, der er nødvendige for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse (uddannelsesparathed), i højere grad er opmærksomme på de muligheder for at yde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, der allerede findes i den gældende lovgivning, og gå i dialog med uddannelsesinstitutionerne om udnyttelse af disse muligheder.

De to arbejdsgruppetforslag forventes at blive behandlet i kommende høringsbreve til kommuner, UU'er og ungdomsuddannelsesinstitutioner. Efter redaktionens afslutning har ministeriet sendt en ny vejledning samt skabeloner til udarbejdelse af henholdsvis uddannelsesplan og kompetencepapir for unge, der deltager i STU, i høring. Læs mere herom i kap. 10.

6. Elevstatistik

Grundlaget for lovrevisionen var som tidligere nævnt bl.a. en evaluering, som Epinion i foråret 2012 udførte for Ministerieriet for Børn og Undervisningen. Det bemærkes, at der er fastsat en ny evaluering berammet til offentliggørelse i august 2017.

Ifølge ministeriets hjemmeside¹⁵ viste evalueringen bl.a.:

- **"Få STU-elever kommer i videre uddannelse eller beskæftigelse.**
18 pct. af de unge, som gennemfører en STU, kommer efterfølgende i ordinær uddannelse eller beskæftigelse på særlige vilkår. 82 pct. fortsætter i samme aktivitets- og samværstilbud, plejetilbud mv., som de var i, før de påbegyndte STU. Frafaldet på STU er ca. 40 pct., heraf skifter 14,5 pct. til en anden uddannelse. Praktikere vurderer, at uddannelsen kan give beskæftigelse til flere end i dag, hvis mikset mellem uddannelse og praktik i højere grad end i dag kan tilpasses den enkeltes behov.
- **Styringsmulighederne af STU er begrænsede.**
STU består af individuelt tilrettelagte forløb med løbende optag, hvor eleverne selv kan bestemme uddannelsespauser mv. Dette vanskeliggør kommunernes mulighed for at prioritere og sikre en hensigtsmæssig tilrettelæggelse og ressourceanvendelse. Samtidig er reglerne ift. visitation, afklaringsforløb og praktik mv. uflexible.
- **Udgifterne til STU er højere end forudsat og steget markant**
Fra 2008 til 2012 er udgifterne til STU steget med ca. 200 mio. kr. til ca. 1.050 mio. kr. STU var forudsat at koste ca. 960 mio. kr. årligt.

6.1 Efterfølgende beskæftigelse

Læser man lidt nærmere i evalueringen fra 2012, fremkommer nedenstående tal om beskæftigelsen efter afsluttet STU:

"... Efter STU kommer 25 % af de afsluttede STU-elever i beskyttet beskæftigelse, mens 16 % kom-

mer i dagtilbud efter Serviceloven (særligt aktivitets- og samværstilbud efter § 104), og 12 % kommer i ordinær beskæftigelse på særlige vilkår. 8 % er ikke i aktivitet, 4 % kommer i specialundervisning for voksne og 6 % kommer i ordinære uddannelser. Resten – knapt en tredjedel af eleverne – er i anden aktivitet, som bl.a. dækker over 10. klasse, AOF, EGU-forberedende forløb, pensionsafklaring, revalideringsforløb samt at UU ikke ved, hvilken aktivitet eleven er i ...”.

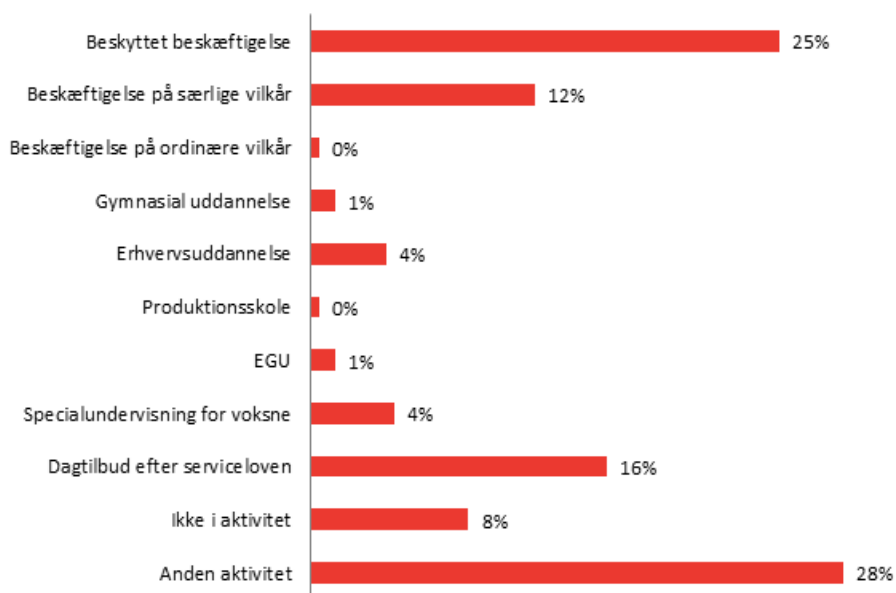

Fig.1. Afsluttede STU-elevers efterfølgende aktivitet, kilde: Epinions evaluering 2012

6.2 Udgifter

Af samme evaluering fremgår det vedrørende udgifterne, at:

”... STU-aktiviteten i stikprøven steg kraftigt fra i gennemsnit 2,3 helårselever pr. kommune i 2007 over 17,5 i 2009 til 36,2 helårselever i 2011. Kommunernes faktisk afholdte udgifter til STU (uddannelsesdel og transport) er som følge heraf steget kraftigt fra 2007 til 2011. Udviklingen i gennemsnitlig udgift til STU pr. helårselev steg fra 244.949 kr. i opstartsåret 2007 til 262.123 kr. i 2008 men har siden været støt faldende til 239.050 kr. i 2011. Stigningen i det samlede udgiftsniveau skal således begrundes med en stigende tilgang til STU og afspejler ikke en stigning i udgift pr. helårselev.

Udviklingen i den ’rene uddannelsesudgift’ er gået fra 239.613 kr. i 2007 til 232.608 i 2011. I løbet af perioden ses dog et bemærkelsesværdigt fald til 226.735 kr. i 2008 efterfulgt af en endnu højere stigning til 246.559 kr. i 2009. Udgiften til transport har været svingende over årene, hvilket sandsynligvis kan skyldes, at der er tale om en mindre andel af eleverne, som modtager transport, og at udgifterne hertil kan variere meget afhængig af, hvilken transportform, der er tale om. Den gennemsnitlige udgift for transport pr. helårselev, der modtager transport ligger mellem 35.634 kr. i 2011 og 61.764 kr. i 2008. Den generelle tendens er dog, at udgiften til transport har været faldende over årene.

Spændvidden i de gennemsnitlige udgifter pr. helårselev er markant. Den højeste udgift for ét STU-forløb forekom i 2009, hvor udgiften var 2.141.638 kr. I 2011 var den højeste udgift 1.608.433 kr.

Ved at kigge på 75 %- og 90 %-fraktilerne kan vi se, at de i 2009 var på henholdsvis 327.922 kr. og 449.907 kr., og i 2011 på henholdsvis 288.620 kr. og 359.062 kr. Til sammen giver dette indtryk af, at de meget høje beløb er relativt sjældne (enkeltstående) tilfælde. Med udgangspunkt i 90 %-fraktilen kan vi i runde tal konstatere, at 90 % af årseleverne i 2011 kostede under 360.000 kr., mens de tilsvarende i 2007 kostede under 536.000 kr. Altså relativt set en væsentlig reduktion i den 'dyre ende'.

Fordeles kommunernes udgift pr. helårselev med deres STU-volumen – målt på antal helårselever – er der en klar tendens til, at jo flere helårselever en kommune har, jo lavere gennemsnitsudgift vil kommunen også have. Med udgangspunkt i år 2011 konstateres, at den gennemsnitlige udgift til uddannelse pr. helårselev ved under 10 elever er 318.575 kr., mens den gennemsnitlige udgift for en kommune med 60 elever eller flere er 184.179 kr. Altså en ret markant forskel. Den samme tendens gør sig gældende for de øvrige år, selvom udgiftsniveauet her er mere svingende over årene ...”.

Af Epinions evaluering fremgår det, at den gennemsnitlige faktisk afholdte udgift til STU i 2011 var 239.000 kr. pr. helårselev. Af ministeriets opgørelse fremgår det, at det samlede antal deltagere på STU i 2011 udgjorde 3.987, hvilket giver en samlet udgift på 953 mio.kr.

Til sammenligning med evalueringens resultater er det interessant at læse i bemærkningerne til det fremsatte STU-lovforslag fra 2007 (se henvisningsnote nr. 6, bagest i redegørelsen):

” ... Vurderingen af lovforslagets økonomiske konsekvenser er baseret på en nettoopgørelse, der forudsætter, at udgifterne til de amtslige tilbud medgår til finansieringen. De samlede amtslige udgifter til målgruppen er opgjort til 587 mio. kr. årligt, og den årlige tilgang til de amtslige uddannelsesforløb er skønsmæssigt opgjort til 1.364 personer, hvilket svarer til 2,3 procent af en årgang. Da målgruppen ikke i sig selv forøges som følge af forslaget, anses det for sandsynligt, at der med et 3-årigt forløb vil opnås en aktivitet på 4.092 årselever.

Praktik og værkstedsaktiviteter m.m. samt individuel rådgivning og vejledning indgår i den samlede timetalsramme på 2.520 undervisningstimer for hele forløbet. Det samlede udgiftsniveau er opgjort til 175.000 kr. pr. årselev. Heri indgår udgifter til befordring, undervisningsmaterialer og udstyr samt særlige hjælpemidler og støtteforanstaltninger m.v. Endvidere er anvendt en budgette-ringsforudsætning om i gennemsnit 6 elever pr. hold, og at der sker løbende udslusning fra uddannelsesstilbuddet i et omfang, der svarer til en samlet aktivitetsreduktion på 8 procent. Med denne forudsætning indregnet i enhedsudgiften, reduceres udgiftsniveauet til 160.900 kr. pr. årselev.

Forventede nettoudgifter ved fuld indfasning (2006 prisniveau):

Bruttoudgift (det foreslåede 3-årige tilbud)	716 mio. kr.
Mindreudgift (de nuværende amtslige tilbud)	-587 mio. kr.
Mindreudgift ved aktivitetsreduktion svarende til 8 procent	-57 mio. kr.
Nettoudgift (2006 prisniveau)	72 mio. kr.

Der er forudsat en glidende overgang mellem de mindreudgifter, der frigøres ved udfasning af eksisterende tilbud, og de merudgifter der opstår ved indfasning af de nye tilbud. Personer, der aktuelt er i uddannelsesstilbud, kan herved få det hidtidige forløb indregnet i et samlet 3-årsforløb.

Nettoudgiftsprofilen forventes herefter at være følgende (2007 prisniveau):

(mio. kr.)	2007	2008	2009	2010
2007 prisniveau	31	74	74	74

I forbindelse med kommunalreformen overføres den hidtidige amtslige forpligtelse til at give uddannelsestilbud til målgruppen til kommunerne, dvs. at amternes aktuelle udgifter er indeholdt i den bloktilskudsregulering, der som følge af kommunalreformen overføres fra det amtslige til det kommunale bloktilskud fra 2007. Kommunerne kompenseres derfor som følge af forslaget for ovenfor nævnte nettoudgifter. Der vil snarest blive indledt forhandlinger med de kommunale parter om forslagets reguleringsmæssige følger.

Ved aftale af 23. oktober 2006 om udmøntning af satspuljen for 2007-10 på det sociale område er der afsat bevilling til finansiering af det foreslåede tilbud ...”.

6.3 Seneste tal fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Ud over Epinions evaluering fra 2012 opsamler Ministeriet naturligvis løbende tal vedrørende STUen. Disse tal, hvoraf de seneste omhandler 2014, fremgår af ministeriets databank¹⁶, og et udpluk heraf findes sidst i denne redegørelse som bilag 1.

6.4 Forsørgelsesgrundlag under uddannelsen

For så vidt angår forsørgelsesgrundlaget for unge STU-deltagere, har jeg for Landsforeningen LEV i foråret 2015 foretaget en undersøgelse blandt 20 kommuner repræsenterende et bredt spektrum af kommunestrukturer, både hvad angår størrelse og beliggenhed.

Undersøgelsens oplysninger er indhentet fra ledere af Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-centre). I de fleste tilfælde har UU-centrene været i besiddelse af de ønskede oplysninger, men i nogle tilfælde har det været nødvendigt, at UU-centrene fremskaffede talmaterialet ved henvendelse til andre administrative afdelinger i de respektive kommuner

I undersøgelsen er der ikke skelnet mellem de enkelte deltageres handicap, men alene spurgt om det samlede antal deltageres forsørgelsesgrundlag fordelt over de aktuelt igangværende tre år-gange fordelt på kvinder og mænd over 18 år.

Undersøgelsens resultat fremgår af nedenstående figur 2.

Total, alle 20 kommuner												
	Mænd				Kvinder				Mænd og kvinder			
	1. årgang	2. årgang	3. årgang	Ialt	1. årgang	2. årgang	3. årgang	Ialt	1. årgang	2. årgang	3. årgang	Ialt
Uddannelseshjælp	149	157	110	416	71	102	51	224	220	259	161	640
Kontanthjælp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Forrevalidering	8	9	11	28	4	6	4	14	12	15	15	42
Revalidering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pension	34	44	63	141	23	26	38	87	57	70	101	228
Total	192	211	185	588	99	136	97	332	291	347	282	920
% på pension	17,7%	20,9%	34,1%	24,0%	23,2%	19,1%	39,2%	26,2%	19,6%	20,2%	35,8%	24,8%

Fig. 2. Forsørgelsesgrundlag for deltagere over 18 år på STU, 2015 v./ Preben Siersbæk for Landsforeningen LEV

Bemærk at det samlede antal personer på pension omtrent er halveret fra igangværende 3. årgang til igangværende 1. årgang (35,8 % mod 19,6 %). Årsagen hertil er ikke klarlagt i denne undersøgelse, men umiddelbart kan det dreje sig om et eller flere af tre nedenstående forhold:

- Gennemsnitlig højere alder på 3. årgang i forhold til 1. årgang
- Ændring af målgruppen for deltagelse i STU-uddannelsen
- En væsentlig ændring i kommunernes villighed til at bevilge pension

Bemærk også en generel svag overvægt af kvinder på pension i forhold til mænd på pension.

I de hidtidige – og aktuelt gældende – regler om tildeling af førtidspension skal alle pensionssager behandles i kommunernes rehabiliteringsteams. Det gælder også sager, hvor kommunen på forhånd har vurderet, at det er helt åbenlyst, at der skal tildeles en førtidspension, fordi borgeren ikke har nogen udsigt til at udvikle arbejdsevne hen imod selvforsørgelse på arbejdsmarkedet.

Med et helt nyt lovforslag¹⁷ fremsat den 2. marts 2016 af beskæftigelsesministeren lægges der imidlertid op til, at kommunerne kan vælge, at helt åbenlyse førtidspensionssager ikke behøver at blive behandlet i rehabiliteringsteamet. Kommunen skal i sådanne sager fremover kunne vælge at tildele førtidspension efter en langt mere enkel fremgangsmåde.

Således hedder det i lovforslaget, at der i § 18 stk.2, indsættes et nyt 2. pkt. lydende således:

”Kommunen kan dog træffe afgørelse om, at en sag overgår til behandling efter reglerne om førtidspension uden forudgående forelæggelse for rehabiliteringsteamet, når kommunen vurderer, at det er helt åbenbart, at personens arbejdsevne ikke kan forbedres, og sundhedskoordinatoren har udtalt sig i sagen, eller personen er terminalt syg”.

Og videre i lovforslagets bemærkninger til de enkelte bestemmelser bl.a.:

”Kommunen skal foretage en konkret vurdering i hver enkelt sag. Sager, hvor det er helt åbenbart at personens arbejdsevne ikke kan forbedres, kan fx vedrøre personer med en betydelig nedsat funktionsevne som følge af udviklingshæmning, personer med en alvorlig hjerneskade eller en person med alvorlige lidelser, hvor de medicinske behandlingsmuligheder er udtømte eller udsigtsløse, og hvor prognosen er kort levetid, eller sygdommen er hastigt accelererende”.

7. Åbent samråd i Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg marts 2015

Den 24. marts 2015 var daværende undervisningsminister Christine Antorini og beskæftigelsesminister Henrik Dam Christensen kaldt i åbent samråd om overgangen fra STU til arbejdsmarkedet m.m. Mødet var indkaldt på foranledning af to spørgsmål rejst af MF Anni Matthiesen(V).¹⁸ De to spørgsmål, som blev rejst til besvarelse fra begge ministre, lød således:

1. *"Ministrene bedes redegøre for overgangen fra et STU-forløb til arbejdsmarkedet, og hvad bliver der gjort for at sikre den enkelte STU-elev bedst muligt efter endt uddannelse"*
2. *"Ministrene bedes redegøre for ministrenes overvejelser i forhold til mulighederne for at styrke samarbejdet mellem STU- elever bopælskommune og hjemmekommune i de tilfælde, hvor disse ikke er den samme, så et optimalt samarbejde på tværs af kommunegrænser sikres i forbindelse med elevens overgang fra STU til arbejdsmarkedet".*

Se hele samrådet på video via dette link¹⁹ i slutnoterne.

Undervisningsministeren redegjorde i sit indlæg bl.a. for resultatet af ministeriets drøftelser med KL, der udmundede i disse opfølgningsinitiativer:

- Der sendes et hørdebrev til kommunerne om proceduren i forbindelse med visitation, om alternative muligheder for uddannelse i stedet for STU og om mulighederne for, at flere elementer kan indgå i en STU.
- Der udsendes et hørdebrev til ungdomsuddannelser og Ungdommens Uddannelsesvejledning om anvendelse af specialpædagogisk bistand med henblik på at fremme inklusion i ungdomsuddannelserne.
- Der udarbejdes en eksempelsamling om visitationsforløb og uddannelsesplaner.
- Der igangsættes et analysearbejde om udvikling af uddannelsesplanen og kompetencebeviset, perspektiver for digitalisering af uddannelsesplan og kompetencebevis m.v. og oprettelse af en STU-portal, som herudover kan rumme materiale om den unges situation og færdigheder, herunder PPR-vurdering.
- Der igangsættes et arbejde med informationsmateriale til de unge og deres forældre. I forbindelse med udsendelse af materialet præciseres god skik i forbindelse med forældreinddragelse.
- Anvendelsen af kompetencebeviset og afklaringsværktøjer drøftes mellem Undervisningsministeriet og de berørte parter

Undervisningsministeren annoncerede også, at der i forbindelse med stemmeaftalen mellem partierne bag lovændringen i 2013 var lavet aftale om, at STU skal evalueres efter en fireårig periode, og at der derfor vil foreligge en ny evalueringsrapport den 1. august 2017. Se i øvrigt redegørelsens interview med de to repræsentanter fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Beskæftigelsesministeren kom i sin besvarelse af de stillede spørgsmål først ind på regeringens overordnede politik, hvor han bl.a. sagde: *" ... Det er et klart mål for regeringen, at så mange unge som muligt skal have en kompetencegivende uddannelse, så de i fremtiden kan få en stærk tilknyt-*

ning til arbejdsmarkedet.

Vi ved dog også, at nogle unge har særlige behov, som kræver en helhedsorienteret tilgang, hvor man ser på alle aspekter af den enkelte unge, for på den måde at klarlægge ressourcer og udfordringer. Og det er netop en sådan målgruppe, vi snakker om, når det gælder STU.

Dermed er det direkte mål for denne gruppe af unge ikke nødvendigvis beskæftigelse eller at påbegynde en uddannelse men at uddanne unge med f.eks. udviklingshæmning til et godt liv.

Det er derfor heller ikke overraskende, at evalueringen af STU fra 2012 viser, at kun meget få af de unge kommer i gang med en ordinær uddannelse eller job direkte i forlængelse af uddannelsesforløbet.

For udviklingshæmmede unge og andre unge med helt særlige behov kan STU være vejen til at opnå personlige, sociale og faglige kompetencer, der måske på længere sigt kan hjælpe dem videre..."

Med hensyn til det andet spørgsmål vedr. muligheder for at styrke samarbejdet mellem STU-elevens bopælskommune og hjemkommune i de tilfælde, hvor disse ikke er den samme, nøjedes ministeren i sin tale med at gennemgå hovedtrækkene i gældende lovgivning, da der efter hans mening gælder nogle særligt komplicerede regler, som involverer lovgivning på flere ministerområder.

Beskæftigelsesministeren lovede på samrådet efterfølgende at fremsende et fakta-ark om de særlige regler om handle- og betalingskommune, når den unge bor på botilbud/ er anbragt i anden kommune. Læs hele fakta-arket via dette link²⁰ i slutnoterne

7.1 Spørgsmål til skriftlig besvarelse i forbindelse med samrådet

I forbindelse med samrådet stillede en række medlemmer af Folketinget skriftlige spørgsmål til både undervisnings- og beskæftigelsesministeren om aktuelle problemstillinger i relation til STU-uddannelsen. Alle spørgsmålene og de tilhørende skriftlige svar findes via dette link²¹ i slutnoterne, (NB!! vælg side 4 når linket er aktiveret).

Flere af svarene henviser til andre i samme forbindelse afgivne svar, så derfor følger nedenfor kun et udpluk af de mange spørgsmål og overvejende kun korte uddrag af de to ministres svar.

Spørgsmål 209:

"Vil ministrene gøre rede for mulighederne for at sikre gode overgange fra STU og til arbejdsmarkedet samt oplyse ministrenes vurdering af den aktuelle status på området og ministrenes vurdering af behovet for tiltag, herunder hvilke tiltag ministeren vil tage på området?"

Hertil svarede undervisningsministeren bl.a.:

"... Beskæftigelsesministeren og jeg har aftalt, at vore to ministerier nu skal i gang med at drøfte, både indbyrdes og med Kommunernes Landsforening, hvorledes det sikres, at der sker en god videnoverlevering fra et STU-forløb til jobcenteret, således at viden om den unges erfaringer fra STU-forløbet videregives i en form, der kan anvendes i jobcenteret til at vurdere den unges samlede

situation ...”

Spørgsmål nr. 210:

”Vil ministrene oplyse mulighederne for at sikre en flydende overgang mellem STU og et ressourceforløb i jobcentret med henblik på at sikre en sømløs overgang til arbejdsmarkedet for de unge, som er i stand hertil?”

Hertil svarede beskæftigelsesministeren bl.a.:

”... Hvis kommunen vurderer, at den unge er målgruppe for et fleksjob, førtidspension eller ressourceforløb, fordi den unge har meget komplekse problemer eller arbejdsevnen anses for varigt og væsentligt begrænset, skal den unges sag behandles i et tværfagligt rehabiliteringsteam.

Kommunen skal forud for behandlingen i rehabiliteringsteamet indsamle de relevante oplysninger om den unges ressourcer og udfordringer i forhold til at kunne arbejde eller uddanne sig. Det vil her være naturligt at inddrage relevante erfaringer fra STU-forløbet. Kommunen skal fortsat give den unge aktive tilbud og følge op, mens sagen forberedes til rehabiliteringsteamet ...”

Som nævnt i ovenstående kapitel 6.4, har beskæftigelsesminister Jørn Neergaard Larsen netop fremsat et lovforslag, hvoraf det fremgår, at helt åbenlyse førtidspensionssager ikke længere behøver at blive behandlet i rehabiliteringsteamet. Kommunen skal i sådanne sager fremover kunne vælge at tildele førtidspension efter en langt mere enkel fremgangsmåde.

Spørgsmål 211:

”Vil ministrene oplyse, hvordan det sikres, at alle relevante parter (UU-vejledere, jobcenter og STU-udbyder m.fl.) deltager i arbejdet med og den løbende opfølgning på den individuelle handlingsplan for den enkelte unge?”

Hertil svarede undervisningsministeren bl.a.:

”... Unge, der går på STU, har en uddannelsesplan, der er udarbejdet før uddannelsen påbegyndes, og som løbende justeres under uddannelsen, hvis der er behov for det. Denne plan udarbejdes af Ungdommens Uddannelsesvejledning og beskriver, hvilke elementer der kan indgå i en STU. Hvis der er tale om en ung, som gerne vil ud på arbejdsmarkedet, vil der typisk indgå praktikperioder i uddannelsesplanen. Da STU er individuelt tilpasset den enkelte unge, vil der altid fra uddannelsesstedets side blive holdt øje med, om forløbet passer til den unge, og hvis ikke, vil uddannelsesplanen med bistand fra UU blive rettet til ...”

Spørgsmål nr. 213:

”Mener ministeren, at det er rimeligt, at praktikker afviklet under STU ikke kan bruges i forhold til at dokumentere den enkelte borgers arbejdsevne i forhold til et flexjob?”

Hertil svarede beskæftigelsesministeren bl.a.:

”... Det vil således være naturligt, at praktikforløb eller andre relevante aktiviteter, som borgeren har deltaget i som led i et STU-forløb, indgår i vurderingen af om borgerens arbejdsevne er varigt og væsentligt nedsat. Det er dermed ikke korrekt, at praktikker afviklet under STU, ikke kan bruges i vurderingen af, om borgeren skal i fleksjob ....”

Spørgsmål 221:

"Mener ministeren, at STU-uddannelsesforløbene tilrettelægges og afsluttes efter STU-lovens hensigt i henhold til de udfordringer, der i flere tilfælde opstår efter endt STU i forhold til overgangen til arbejdsmarkedet?"

Undervisningsministerens svar herpå lød i sin fulde ordlyd således:

"Efter STU-loven er formålet med uddannelsen, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

STU-lovens hovedformål er ikke at uddanne de unge til at komme ud på arbejdsmarkedet. Hovedformålet er at uddanne dem til et selvstændigt og aktivt voksenliv, og hvis de kan og vil eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse. Og det lykkes ganske godt i de fleste tilfælde."

8. Kommunale vejledningsmæssige begrænsninger og udfordringer

Som tidligere nævnt skal kommunalbestyrelsen sikre, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov orienteres om uddannelses tilbuddet efter bestemmelserne i STU-loven.

Af loven fremgår det bl.a., at: *"Tilbuddet gives i forbindelse med undervisningspligtens ophør. Hvis den unge fortsætter undervisningen i folkeskolen, en fri grundskole eller en efterskole m.v., efter undervisningspligtens ophør, gives tilbuddet dog først i forbindelse med denne undervisnings ophør".* Samt at: *"Den unge kan modtage kommunalbestyrelsens tilbud indtil det fyldte 25. år."*

Den praktiske udmøntning af disse bestemmelser samt bestemmelserne om vejledning af den unge i forbindelse med evt. påbegyndelse af STU-uddannelse varetages som hovedregel af Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU).

Det fremgår dog af § 3a i gældende STU-lov at: *"Kommunalbestyrelsen kan bemyndige en offentlig institution eller efter udbud en selvejende institution eller en privat virksomhed til at varetage en eller flere opgaver, der efter loven varetages af Ungdommens Uddannelsesvejledning. Bemyndigelse til at træffe forvaltningsafgørelser i enkeltsager kan dog ikke gives til en selvejende institution eller en privat virksomhed."*

De vejledningsmæssige bestemmelser i forbindelse med STU-uddannelsen er fastsat i Bekendtgørelse om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (BEK nr. 1425 af 12. dec. 2013)²²

Af bekendtgørelsens kapitel 2 fremgår det:

"§ 3. Den unge retter henvendelse til kommunalbestyrelsen med anmodning om et uddannelses-tilbud efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Stk. 2. Ungdommens Uddannelsesvejledning giver den unge vejledning og afgiver indstilling om uddannelses-tilbud til kommunalbestyrelsen, [ved ændringsbekendtgørelse af 30. 6. 2014 udgik af stk. 2: "jf. reglerne i bekendtgørelse om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv"].

§ 4. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, hvorvidt den unges ønske om et uddannelses-

tilbud skal imødekommes eller afslås.

Stk. 2. Hvis den unges ønske imødekommes, udarbejder Ungdommens Uddannelsesvejledning et udkast til en individuel 3-årig uddannelsesplan, der skal indeholde en beskrivelse af den unges uddannelsesforløb, herunder en plan for undervisningen, jf. dog § 7, stk. 1. Den unges uddannelsesplan på 9. og 10. klassetrin, jf. lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v., indgår ved udarbejdelsen af den endelige uddannelsesplan, som udarbejdes sammen med den unge og forældrene eller værgeren. Der skal ved udarbejdelsen af uddannelsesplanen lægges betydelig vægt på den unges og forældrenes eller værgens ønsker med hensyn til tilrettelæggelsen af ungdomsuddannelsen.

Stk. 3. Udkastet til uddannelsesplan godkendes af kommunalbestyrelsen, og den unge og forældre eller værgeren orienteres skriftligt om godkendelsen. Hvis kommunalbestyrelsen har truffet beslutning om, at der er halvårligt eller helårligt optag på ungdomsuddannelsen, jf. § 2, stk. 5, i lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, orienteres den unge og forældrene eller værgeren samtidigt om, hvornår optagelse kan ske”.

Ved ændringsbekendtgørelse af 30. 6. 2014 blev der i § 4 tilføjet et meget væsentligt stk. 4:

“Kan der ikke opnås enighed med den unge og forældrene, jf. § 3, stk. 2, § 4, stk. 2, og § 6, stk. 2, skal der i indstillingerne og udkastet redegøres herfor.”

I erkendelse af, at STU er en vanskelig styrbar opgave for kommunerne og som en direkte følge af aftalerne i forbindelse med lovændringen af STU, gennemførte Undervisningsministeriet og KL i 2014 drøftelser om kvalitet og udbytte af den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Udgangspunktet var, at eventuelle ændringer på baggrund af disse drøftelser skulle foregå inden for de eksisterende økonomiske og lovgivningsmæssige rammer.

Medinddraget i arbejdet var UU Danmark (sammenslutning af Ungdommens Uddannelsesvejledningscentre), Socialstyrelsen (VISO) og interesseorganisationerne Danske Handicaporganisationer (DH), Landsforeningen LEV og Landsforeningen Ligeværd.

Som nævnt ovenfor i kapitel 7, var det resultatet af disse drøftelser, der dannede baggrund for de seks initiativer, som daværende undervisningsminister Christine Antorini fremlagde ved samrådet i marts 2015.

Med gruppens sammensætning var der taget højde for deltagelse af repræsentanter fra ”begge sider af bordet”. Da deltagerne herudover alle havde indgående og aktuelt kendskab til den kommunale vejledningsfaglige praksis, er nedenfor medtaget gruppens beskrivelser af den aktuelle (2014) situation vedrørende en række centrale emner i relation til den praktiske gennemførelse af STU'en.

- Et af de områder, som drøftelserne centrerede sig om, var udarbejdelse af uddannelsesplaner, hvor arbejdet efter gruppens opfattelse fungerede godt i de fleste kommuner. Det var dog samtidig gruppens opfattelse at:”... I de tilfælde hvor uddannelsesplanen kan være mangelfuld kan det fx skyldes, at en STU-institution leverer pakkeforløb, som benyttes som uddannelsesplan. Derved kan UU-vejlederen være mindre tilbøjelig til at udfylde planen. Den unge inddrages ofte ikke i arbejdet med uddannelsesplanen, og der tages i planen ikke stilling til tiden efter uddannelsen, hvad man dog heller ikke skal efter reglerne.

Der er ingen evalueringskultur i STU-undervisningen på specialuddannelsesinstitutionerne, og det er svært at vurdere de enkelte emner/forløb i en uddannelsesplan”.

- Også det såkaldte kompetencepapir, der efter reglerne udstedes af kommunalbestyrelsen ved ungdomsuddannelsens afslutning, blev drøftet i gruppen, der imidlertid mente, at papiret reelt ikke blev anvendt.
- For så vidt angår kommunernes visitation til uddannelsen beskrev gruppen den nuværende situation således: *” Mange kommuner har oprettet visitationsudvalg, der blandt andet behandler anmodning om STU-forløb. Visitationsudvalg er ikke obligatoriske og er forskelligt sammensat, hvor de findes. Forskellig kommunal organisering og praksis kan spille ind på visitationsprocessen og valget af forløb, og nogle kommuner visiterer måske til STU på et mindre afklaret grundlag end andre gør, fordi det er nemmere end at iværksætte særlige foranstaltninger, der kan gøre den unge i stand til at gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Samtidig er der tvivl om i hvilket omfang erhvervsskoler og gymnasier er parat til at inkludere elever med særlige behov”.*
- Også spørgsmålet om brugerindflydelse og dermed forventningsafstemning var genstand for drøftelser i gruppen, som beskrev den nuværende situation således: *” Nogle forældres fastholden af, at deres barn skal på STU, kan skyldes angst for, at kommunen ikke vil følge/støtte den unge ellers. Nogle forældre har svært ved at se deres barn f.eks. på en produktions-skole eller ordinær uddannelse efter et mere skærmet og skræddersyet grundskoleforløb på specialskole, men det kan lykkes.*
  - o *Tilbud på grundskoleniveau kan blive for diagnosespecifikke, så den unges kontaktflade bliver for lille. Interesseorganisationerne oplever, at specialskoler ofte ikke bruger UU, så de unge på disse skoler får ikke vejledning om uddannelsesmuligheder. Ifølge lovgivningen skal UU dog inddrages i vejledningen på specialskolerne.*
  - o *Der er ofte manglende inddragelse af den unge i ønsket om fremtiden”.*
- Om kommunernes valg af udbydere vurderer gruppen den nuværende situation ganske kort: *” Nogle STU-udbydere tilbyder meget standardiserede forløb, og disse vælges måske i for høj grad som kommunens STU-tilbud til en ung, bl.a. under indflydelse af samme STU-udbydere og forældre”.*
- Endelig vurderer gruppen i.f.t. kommunernes arbejde med, hvad der sker, når den unge har afsluttet den treårige ungdomsuddannelse: *” Der er ikke en kontinuert forbindelse mellem et STU-forløb og tiden efter forløbets afslutning for den enkelte unge. Jobcentre anvender f.eks. ikke oplysninger fra STU-forløbet i planlægningen af den unges videre færd”.*

De initiativer, som daværende undervisningsminister Christine Antorini på baggrund af gruppens drøftelser fremlagde i samrådet den 24. marts 2015, må i relation til ovenstående absolut anses som værende nødvendige. Om de er tilstrækkelige er imidlertid et stort spørgsmål, ikke mindst når det tages i betragtning, at grundlaget for drøftelserne var et forsøg på at højne kvalitet og udbytte inden for de eksisterende rammer.

9. Interviews med to STU-udbydere

En redegørelse om STU'en vil ikke være fyldestgørende, hvis den ikke også kigger lidt nærmere på den praktiske udmøntning af en så skelsættende lovgivning, der for første gang i historien udsteder en garanti for en treårig, individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Vel at mærke en uddannelse, hvor ingen kommune kan undslå sig med en begrundelse om, at en ung har for ringe forudsætninger.

Siden lovens ikrafttræden er der rundt omkring i landet etableret mange uddannelses tilbud, hvoraf nogle er private, og nogle er kommunalt forankrede.

Nedenfor er gengivet interviews med sådanne to STU-udbydere, der hver for sig repræsenterer stor erfaring m.h.t. undervisning af personer med særlige behov.

- Det første interview er foretaget ved et besøg på det private uddannelsessted PMU-Sindal²³, som blandt sine mange aktiviteter også udbyder STU-uddannelsen. PMU er uddannelsesstedets forkortelse for Praktisk Medhjælper Udvikling.
- Det andet interview er gennemført ved et besøg på den kommunale uddannelsesinstitution CSV²⁴ i Vejle. CSV er Vejle Kommunes Center for Specialundervisning for Unge og Voksne, der bl.a. udbyder STU-uddannelsen.

Interviewene er gennemført i februar 2016, og de interviewede har alle fået stillet de samme 11 spørgsmål, der findes i redegørelsens bilag 3.

9.1 Fællesinterview med **Conrad Andresen** og **Solveig Vejen**, hhv. forstander og viceforstander på PMU, Sindal.

PMU-Sindal tilbyder blandt sine mange aktiviteter også STU-uddannelsen.

1. *Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?*

Da vi startede i 2007, havde vi 5-6 elever på STU'en, hvor vi i dag har over 60 unge, der er kommet ind med meget forskellige baggrunde. Nogle tilhører absolut målgruppen, i andre tilfælde synes vi måske, at de kunne have haft bedre af at få et andet tilbud. Vi ser ikke nødvendigvis en sammenhæng med det, der var lovens intention og udgangspunkt, og så der, hvor man er strandet nu. Tværtimod ser vi og hører fra kommunernes embedsmænd, at det er blevet et kæmpestort økonomisk problem, at der kommer så mange ind på STU'en, og det betyder jo, at de forsøger at få færre igennem STU'en. Det har også den konsekvens, at flere og flere kommuner vælger at køre det selv, idet de tror, at de kan gøre det billigere selv. Det har også som konsekvens, at mange, som kunne drage nytte af vores botilbud, ikke får det. Med andre ord et rent dagtilbud.

Vi ser mange med vidt forskellige kompetencer og potentialer, og da vi jo skal tage udgangspunkt i hver enkelt ung, giver det selvsagt nogle vanskeligheder. Det er problematisk, at UU's målgruppe-

vurderinger generelt ikke er mere konkrete. Det har bl.a. som konsekvens, at det kan være begrænset, hvad den enkelte unge får ud af uddannelsen. F.eks. er nogle unge således ikke ordentligt forberedte til at påbegynde netop STU-uddannelsen. Man har på fornemmelsen, at det lige så godt kunne være en anden uddannelse eller for den sags skyld beskæftigelse.

Vi har mange eksempler på, at eleverne visiteres til kommunens jobcenter, som så ofte næsten pr. automatik igangsætter en STU. Ofte har man på fornemmelsen, at der er tale om ren kassetænkning. Mange unge får tilsyneladende også tilbudt et STU-forløb, fordi man ikke ved, hvad man ellers skal sætte i værk.

2. *Hvorledes mener du, at I opfylder lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser?*
- *Omfanget af klasseundervisning og holddannelse i forhold til individuelle forløb.*

Det er vores opfattelse, at det gør vi til fulde, men vi er nødt til at sige, at det gør vi ikke på baggrund af de uddannelsesplaner, som vi modtager. De er i mange sammenhænge så mangelfulde, at vi er i tvivl om, hvad vi skal lave. Vi har af den grund lavet en praksis, hvor vi tager fat i UU-vejlederen og siger "hvad gør vi nu her?" i det konkrete tilfælde. Kort sagt: Der skal være mere substans i den uddannelsesplan, vi modtager.

Vi har kun meget begrænset klasseundervisning. Hvis de unge er samlet på et hold, sker undervisningen på baggrund af den undervisningsplan, som vi har udarbejdet for hver enkelt deltager. Herudover har vi rent fysisk masser af små lokaler, hvor vi kan praktisere individuel undervisning. Undervisningen foregår med udgangspunkt på vores STU-uddannelsessted, som er på en anden matrikel end PMU. Undervisningen tager udgangspunkt i praksis og i den enkelte elev og foregår dels på STU-uddannelsesstedet, dels på PMU's værksteder og dels i praktik i områdets virksomheder, som vi har et yderst velfungerende samarbejde med.

Vi mener, vi adskiller os meget fra andre steder, hvor vi hører om traditionel gammeldags klasseundervisning.

Selvom vi er baseret på 1-årige kontrakter med kommunerne, gennemfører de fleste af de unge hele uddannelsen i vores regi. Vi har dog på det sidste stillet os til rådighed for at tilbyde dele af den 3-årige uddannelse. Dette vil så ofte ske i et samarbejde med andre institutioner, der – som os – er tilknyttet brugerorganisationen Ligeværd.

Vi får også unge, som har påbegyndt deres ungdomsuddannelse på en eksamensfri efterskole eller på et andet uddannelsessted. Vi har også unge, som tager et halvt år på f.eks. højskole. Det kan dog være problematisk, for hvis det er dyrere end det igangværende tilbud, skal sagen revurderes i kommunernes visitationsudvalg. Hvis ikke, kan det enkelte UU selv tage stilling til ændringen i uddannelsen.

Vi mener, at kun med stor fleksibilitet kan vi tilbyde en egentlig individuel uddannelse. Men vi mener slet ikke, kommunerne lever op til lovens intentioner om fleksibilitet i uddannelsen. Vi synes generelt ikke, at kommunerne udnytter de muligheder for individualitet, der ligger i lovgivningen. Endelig skal det også bemærkes, at det med denne gruppe af unge kan være vanskeligt at fastlægge et 3-årigt forløb for f.eks. en 16-årig, hvilket jo også må være grunden til lovens krav om uddan-

nelsesplanens justering mindst én gang årligt.

3. *Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?*

En af de vigtigste barrierer er, at man mere og mere forlader lovens oprindelige intentioner om, at der er tale om en ungdomsuddannelse, og at der skal komme noget efter. Flere og flere kommuner anvender STU-uddannelsen som en ren erhvervsafklaring, og der tror vi faktisk, at de bliver hjulpet godt på vej af KL. Vi kan se fra en af vores store samarbejdspartnere, at man har lagt STU-uddannelsen over i arbejdsmarkedsafdelingen – over i jobcentret, og vi ved, at noget lignende sker i mange kommuner.

En anden barriere er, set fra vores synspunkt, at man rundt omkring i stigende grad lader de gamle specialskoler være hovedentreprenører på uddannelsen. I så fald må vi sige, at der bliver tale om et helt andet tilbud end vores.

Også uddannelsesplanernes ofte manglende præcision er en stor barriere. Der er tale om meget stor forskellighed i detaljeringsgraden, så større grundighed fra UU's side vil være særdeles velkommen.

4. *Hvorledes er jeres praksis mht. "aflevering" efter afsluttet STU?*

Vi har i god tid afleveringsmøder, hvor vi indkalder en lang række relevante personer. Det sidste halve år bruges på en egentlig afklaring af, hvad der skal ske efterfølgende. Vi har tidligere tilbudt en opfølgning i en kortere periode efter endt STU, men det vil kommunerne ikke længere betale for.

Vi har en statistik på, hvad vi udsluser de enkelte til, men vi følger ikke yderligere op f. eks. efter et halvt eller et helt år. De fleste af vores elever går videre i en eller anden speciel foranstaltning som beskyttet beskæftigelse, fleksjob eller lignende. Nogle går også videre i EGU eller en ordinær uddannelse eller beskæftigelse.

For så vidt angår de 18-25 årige er vi løbende i tæt dialog med handicapforvaltning og jobcenter for at sikre en smidig overgang. Vi udarbejder løbende statusbeskrivelser (hver 3. måned) for at sikre et ordentligt beslutningsgrundlag.

Meget af det, vi gør mht. udslusning, gør vi ikke som følge af lovgivningens krav, men fordi vi finder det nødvendigt og i overensstemmelse med godt og professionelt arbejde.

5. *Er der vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU 'en? Her tænkes bl.a. på:*

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *Forsørgelsesgrundlag for deltagere*
- *Anvendeligheden af uddannelsesplaner, elvvurderinger, kompetencebeviser, etc.*
- *Omfanget og effekten af kommunernes tilsyn med STU-udbydere*

Der er ikke overensstemmelse mellem STU-loven og Aktivloven, og det er et stort problem, når vi taler om forsørgelse, hvilket vi rent faktisk har orienteret ministerierne om.

Det er en skandale, at man i ligestillingens navn siger til den unge STU-elev, som jo har en begrænset erhvervssevne, at han har mulighed for efter 21 timers ugentlig undervisning at tage et fritidsjob og så tjene 24.000 kr. om året uden at blive trukket i sin ydelse. Det kan de jo simpelthen ikke klare, da det jo bl.a. er derfor, at de er tilkendt en STU-uddannelse og ikke en ordinær ungdomsuddannelse.

Det er vigtigt, at der foreligger skabeloner for hhv. uddannelsesplaner, elevvurderinger og kompetencebeviser, og der skal være en rød tråd mellem dem, så vi sikrer større ensartethed og dermed brugbarhed til gavn for den unge.

Vi har eksempler på, at der først udarbejdes uddannelsesplaner, efter at vi har udarbejdet individuelle undervisningsplaner og med baggrund i disse undervisningsplaner.

Bl.a. med baggrund i mange unges lave alder ved påbegyndelse af STU, mener vi, at der er brug for en overbygning på STU-uddannelsen. Dette vil efter vores mening kunne etableres som et ressourceløb.

6. Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?

Først og fremmest at den svageste gruppe unge har fået ret til en treårig ungdomsuddannelse. Tidligere beroede sådanne tilbud på stor tilfældighed og store forskelle rundt om i landet. Der er ingen professionelle, der herefter kan fralægge sig sit ansvar over for disse unge.

Det er også positivt, at man rundt omkring og på forskellige niveauer med større seriøsitet er begyndt at drøfte, hvad der skal til, for at den unge også på længere sigt får nogle muligheder for en god tilværelse.

7. Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold og kvalitet af STU 'en?

Det kan vi endnu ikke sige noget om, da loven er så ny.

- 8. Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:*
- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
  - *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
  - *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
  - *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
  - *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik*

Selvfølgelig skal kommunerne have lov til at styre STU' en, men hvis de styrer det derhen, som vi efterhånden ser ofte, at det kun er kommunens egne tilbud, der skal anvendes, er det ikke rimeligt.

Det er ikke i orden, at det i så høj grad, som det efterhånden er tilfældet, udelukkende er økonomiske hensyn, der bestemmer uddannelsens indhold. Man tager ikke i tilstrækkelig grad hensyn til

lovens intention om at tage udgangspunkt i den unges situation.

Det er i orden at anvende halvårligt eller årligt optag, men det er så nødvendigt at tage hensyn til, at den unge i perioden indtil optagelse på STU får et andet relevant tilbud.

Som udgangspunkt er det OK, at kommunerne har mulighed for at afbryde uddannelsen for den enkelte, men vi har oplevet flere kommuner praktisere denne mulighed meget restriktivt og kun acceptere meget lidt fravær, og det er ikke i orden, når man tager målgruppen i betragtning.

Ophævelse af grænsen på de 280 timers praktik er i og for sig OK, men det er bekymrende, hvis resultatet er en placering af den unge i kommunernes beskæftigelsesafdeling med ønske om erhvervsafklaring, så man dermed ikke tilgodeser hensigten om en egentlig ungdomsuddannelse.

9. Hvorledes vurderer du udviklingen i kommunernes økonomiske ramme for uddannelsen?

F.eks.:

- *Er der sket kvalitative eller kvantitative ændringer siden 2007 vedr. de tilbudte forløb? Hvis ja, hvilke er de væsentligste?*
- *Er der sket ændringer i det geografiske optageområde?*

Her henviser vi til vores svar på de tidligere spørgsmål.

10. Hvordan oplever du kommunernes tilsyn med jeres STU-uddannelse.

De fleste tilsyn foregår desværre sporadisk og på distancen. Vi vil rigtig gerne "ses i kortene" og vurderes på det, vi gør, men også på det punkt mangler vi nogle overordnede retningslinjer, der kan sikre, at for ringe tilbud sies fra. Det fortjener både de unge og vi, som er seriøse udbydere. Det betyder meget for os, at der er indhold og kvalitet i uddannelsen, så den ikke opfattes som en skraldespand.

Et effektivt tilsyn vil utvivlsomt bidrage til at højne standarden på STU-uddannelsen generelt.

11. Hvilke konkrete, fremadrettede lovgivningsmæssige initiativer, vil du mene, er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?

Vi mangler en generel præcisering af uddannelsens indhold, ligesom en mere præcis formulering af uddannelsens målgruppe vil være ønskelig.

Vi mangler en afklaring af, om der egentlig er tale om en ungdomsuddannelse, eller om det måske efterhånden snarere er en erhvervsuddannelse.

9.2 Interview med souschef **Ulla Laursen**, CSV-Vejle

CSV-Vejle udbyder blandt sine mange aktiviteter også STU-uddannelsen, hvortil Ulla Laursen også er tilknyttet som afdelingsleder.

1. *Hvordan vurderer du, det er gået med STU 'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU 'en?*

Jeg vurderer, at STU-uddannelsen er et meget målrettet og dermed relevant tilbud til de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. I Vejle Kommune har målgruppen ændret sig fra næsten kun at være et tilbud for unge udviklingshæmmede til nu at ramme en meget bredere målgruppe. Vi har således nu også en del unge inden for autismspektret og unge med ADHD.

For vores organisations vedkommende her i Vejle har det betydet, at vi nu afvikler uddannelsen på fire forskellige matrikler. En for elever med multihandicaps, en for udviklingshæmmede og sent udviklede, en for unge med autismspektrum diagnoser og endelig en erhvervsafdeling for unge, der bare ikke orker flere skolefag, men som lærer gennem hænderne med manuelle aktiviteter ... sådan lidt produktionsskoleagtigt, uden at vi jo på nogen måde er en produktionsskole.

Jeg vurderer, at alle vores elever får udbytte af STU-uddannelsen. Det være sig både inden for det fagspecifikke, kommunikative, personlige og sociale område.

P.t. har vi 54 unge på STU, men det varierer naturligvis lidt op og ned. Vi er jo det kommunale tilbud, og derudover er der 7-8 private udbydere, som Vejle Kommune anvender.

Cirka $\frac{3}{4}$ af eleverne kommer direkte fra en grundskole, hvilket oftest er fra andre specialtilbud i kommunen.

De nye elevgrupper har medført en del omorganisering i vores organisation. Dels de flere matrikler, som jeg nævnte, men også på undervisernes faglige profiler. Vi har således gjort meget ud af at have en personalestab, der kan matche alle typer handicaps.

2. *Hvorledes mener du, at I opfylder lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser?*
  - *Omfanget af klasseundervisning og holddannelse i forhold til individuelle forløb.*

Jeg mener, at vi til fulde lever op til lovens intentioner om individuelt tilrettelagt uddannelse. De individuelle uddannelsesplaner revideres og opstilles sammen med de unge, forældrene og uddannelsesvejlederne mindst én gang om året. Vi arbejder udelukkende med individuelle forløb, og det er ingen hindring, at man sidder på et hold med 2-3 andre og dermed er en del af et fællesskab.

Det er klart, at hvis man har f.eks. idræt, laver mad eller spiller i et band, så foregår undervisningen på et hold.

Vi er meget opmærksomme på, at det er selve ungdomsmiljøet, der er drivkraften i de unges læring og personlige udvikling. De spejler sig i hinanden, og de udvikler sig i samværet med hinanden.

Vi arbejder målrettet på, at de venskaber og personlige relationer, de opnår under uddannelsen, er langtidsholdbare, så man også mødes og har et liv sammen efter et STU-forløb. De unge forbliver ofte i lokalområdet efter endt uddannelse.

De gode intentioner om ungdomsmiljøet var beskrevet i ministeriets gamle STU-vejledning, og det er vores håb, at de også kommer til at indgå i den nye. Det er af stor betydning at pointere vigtigheden af at skabe et ungdomsmiljø i forbindelse med uddannelsen.

3. Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?

Jeg synes, det er en væsentlig barriere, hvis de unges gennemførelse af STU får for meget fokus på at skulle "klargøres" til et jobcenter. Jeg synes, at STU-uddannelsen skal være en almen uddannelse, så man får mulighed for at udvikle sig på alle parametre. Det er meget forskelligt fra kommune til kommune, men gennem vores netværk ved jeg, at mange udbydere oplever en stigende tendens til, at man nærmest kan opfatte STU-uddannelsen som en "forskole" til jobcentret.

Det er rigtig fint, at man nu har mulighed for mere end 280 timers praktik, men vi skal passe meget på tendensen til at gøre uddannelsen alt for jobfokuseret.

Vores økonomiske udfordring er, at vi jo også tager imod alle de unge, der er så handicappede, at de skal mandsopdækkes. Disse unge kan de private udbydere måske i højere grad sige nej til. Det kan og vil vi ikke, men det giver meget stor spredning i de økonomiske udgifter for et STU-uddannelsesforløb. Vi får en gennemsnitspris pr. elev, hvoraf nogle jo altså er meget omkostningstunge bl.a. personalemæssigt, eksempelvis i vores afdeling for multihandicappede.

4. Hvorledes er jeres praksis mht. "aflevering" efter afsluttet STU?

Efter afsluttet STU er der en direkte overlevering til en kommunal sagsbehandler enten i jobcentret eller i myndighedsafdelingen. Jobcentret er for de unge, der ikke har eller regner med at få pension. Myndighedsafdelingen er for de personer, der enten har en pension, eller som man regner med får en pension.

Rent praktisk sker det ved et revideringsmøde mellem de implicerede parter et halvt år inden afslutningen, hvor man planlægger, hvad der skal ske efter STU-uddannelsens afslutning. Der er ingen elever, der stopper hos os, uden at der foreligger en plan for fremtiden.

Vi har et særdeles tæt samarbejde med UU her i Vejle, og de har helt styr på, hvad der sker efterfølgende med hver enkelt ung.

UU er også repræsenteret i det kommunale rehabiliterende team, hvis den unge efterfølgende skal have et ressourceforløb. Her tager man også altid kontakt til den afleverende UU-vejleder.

5. *Er der vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU 'en? Her tænkes bl.a. på:*

- *Overgangsproblemer før og efter STU*
- *Forsørgelsesgrundlag for deltagere*
- *Anvendeligheden af uddannelsesplaner, elvvurderinger, kompetencebeviser, etc.*
- *Omfanget og effekten af kommunernes tilsyn med STU-udbydere*

Generelt er alle overgange jo svære for de unge, men det kan nævnes, at vi arbejder med en udvidet praktikordning i 2-4 uger, inden de skal begynde her på uddannelsen, så de unge bliver mere afklarede mht., om de virkelig ønsker at påbegynde STU-uddannelsen. Det er noget, vi på CSV arrangerer, men som UU naturligvis kender til, og som indgår i UU's forudgående vejledning.

Forsørgelsesgrundlaget er uddannelsesstøtte med aktivitetstillæg for unge over 18 år. Nogle få får tilkendt pension under deres STU forløb, men måske er der en lempelse undervejs. Der har været nogle år med meget begrænset tilkendelse af pension. For unge under 18 år varetages forsørgelsen som hovedregel af forældrene.

Så er der nogle unge, som gerne vil have et højskoleophold som en del af STU-forløbet. Hvis det er tilfældet, skal de unge selv betale udgifter til kost og logi under opholdet, med mindre der er foretaget en anbringelse af myndighedsafdelingen. Også evt. ekstraudgifter til f. eks. udlandsophold under højskoleforløbet skal betales af den unge selv eller familien. Priserne for et sådant højskoleophold er meget ugenomsommelige, og det vil lette den unge og UU meget, hvis større gennemsigthed med priserne kunne opnås. Vi vurderer, at rigtig mange af vores unge vil have godt af et sådant ophold som en del af deres STU-uddannelse.

Vi skriver kompetencebeviset til eleverne i et sprog, som de kan forstå, da det jo er deres bevis. Jeg ved, at man i nogle kommuner skriver det mere til jobcentrene eller til sagsbehandlerne. Vi modtager sommetider indvendinger over, at kompetencebeviset ikke er udformet i termer, som efterfølgende sagsbehandlere kan anvende. Vi beskriver, hvilke kompetencer der er opnået i relation til de læringsmål, der er opsat. Vi er meget opmærksomme på at præcisere den unges evt. støttebehov fremadrettet – som skabelonen til i kompetencebeviset også fordrer det. Såfremt den unges sagsbehandler efterspørger yderligere vurderinger f. eks. i forbindelse med en pensions sag, udarbejder vi dette særskilt.

Kompetencebeviset til den unge vedlægges alle revideringer af uddannelsesplanen samt praktikudtalelser. Altså et ret digert værk, som giver et udmærket billede af den unges kompetencer og potentialer.

Uddannelsesplanen, der er lavet af UU, giver et godt overblik over, hvad den unge har været igennem. Uddannelsesplanen laves i første omgang af UU, men vi har så tæt et samarbejde med UU, at den bliver lavet i fællesskab og sammen med den unge, forældrene og sagsbehandleren i løbet af den første tid af STU-uddannelsen. Herefter udarbejder vi en egentlig undervisningsplan.

Vores tilbud har UU's bevågenhed, forstået på den måde, at vi hele tiden retter til i forhold til ændringer i målgruppen. Vi har daglig kontakt til UU og tilpasser os gerne. Vores tilbud har i høj grad også bevågenhed fra både politikere og embedsfolk. De følger tæt op på vores tilbud, fx i forhold til praktikmuligheder og omkostninger. Vi værdsætter at være i tæt dialog med politikerne og em-

bedsfolkene.

6. *Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?*

Den største landvinding er så absolut, at unge med særlige behov har fået et retskrav på en ungdomsuddannelse, samt at der etableres ungdomsmiljøer, hvor de unge kan opleve fællesskaber.

Også praktikdelen er af stor betydning, for ofte etableres der i praktikforløbet en kontakt til en arbejdsgiver, således at den unge efter endt STU-uddannelse kan fortsætte i virksomheden, i en eller anden form for beskæftigelse.

Der er nogle få unge, der undervejs i STU-forløbet modnes og udvikler sig så meget, at de efterfølgende kan fortsætte på en anden uddannelse – typisk EGU.

7. *Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold og kvalitet af STU'en?*

Muligheden er endnu så ny, at vi ikke har nogen klar opfattelse heraf, men det er min opfattelse, at det ikke alene er den kombinerede ungdomsuddannelse, men derimod hele erhvervsuddannelsesreformen (EUD) der vil kunne skubbe til ændringer i målgruppen. Problemet er imidlertid, at de jo skal afslutte med et D-niveau på den kombinerede ungdomsuddannelse.

8. *Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:*

- *Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.*
- *Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.*
- *Mulighed for halvårligt/årligt optag.*
- *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.*
- *Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik.*

Det er fint nok, at man har givet mulighed for øget praktik, men jf. mine tidligere svar er det vigtigt at fastholde, at STU'en skal være en almen uddannelse og ikke blot en forberedelse til jobcentrets videre arbejde med henblik på en placering på arbejdsmarkedet.

Kommunerne ser måske en besparelsesmulighed ved øget anvendelse af praktik, men vi har efter henvendelse til Undervisningsministeriet for ca. et halvt år siden fået en vurdering lydende på, at ikke over 50 % af STU-uddannelsen bør gennemføres som praktik.

Vi har løbende optag, men har også forståelse for kommuners behov for halv- eller helårige elevoptag. Det må blot ikke betyde "lediggang" for den unge i perioden op til påbegyndelse af STU-uddannelsen.

Også kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen er OK. Det skal selvfølgelig give mening at gå på STU. Man skal møde op, og den unge skal have udbytte af forløbet.

UU har gode erfaringer med og stor ekspertise i at målgruppevurdere og udarbejde uddannelsesplaner i en og samme omgang. Vi oplever UU som fagligt meget skarpe i deres vurderinger.

9. *Hvorledes vurderer du udviklingen i kommunernes økonomiske ramme for uddannelsen?*

F.eks.:

- *Er der sket kvalitative eller kvantitative ændringer siden 2007 vedr. de tilbudte forløb? Hvis ja, hvilke er de væsentligste?*
- *Er der sket ændringer i det geografiske optageområde?*

Efter afvikling af den opsparede "pukkel" af unge ved STU-lovens ikrafttræden har vi efterhånden fundet et fast leje, men vi er - som alle andre - under et konstant økonomisk pres, og det er jo et vilkår.

10. *Hvordan oplever du kommunernes tilsyn med jeres STU-uddannelse.*

UU har ikke tilsyn i traditionel forstand, men da vi jo har et særdeles tæt samarbejde, føler vi, at der er et rimeligt tilsyn med vores STU-uddannelse.

11. *Hvilke konkrete, fremadrettede lovgivningsmæssige initiativer, vil du mene, er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?*

Jeg ved, at UU siger, at den nuværende vejledningslov og brobygningslov ikke umiddelbart giver mulighed for brobygning til STU, og det synes jeg – også i ligeværdighedens navn – bør ændres, så STU fremover bliver én mulighed blandt flere.

Som en kommentar til Ulla Laursens besvarelse af spørgsmål 11 kan det oplyses, at efter de gældende regler kan der for elever i 9. og 10. klasse kun brobygges til

- Erhvervsuddannelsernes grundforløb,
- De indledende dele af uddannelsen til højere teknisk eksamen (htx),
- De indledende dele af uddannelsen til højere handelseksamen (hhx),
- De indledende dele af uddannelsen til studentereksamen (stx) og
- De indledende dele af uddannelsen til højere forberedelseseksamen (hf).

10. Status og perspektiv

Som det fremgår af denne redegørelse, er det den generelle vurdering, at den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse for unge med særlige behov efter en række begyndelsesvanskeligheder efterhånden er ved at have fundet en form, der overordnet set må vurderes som tilfredsstillende.

Alligevel fremgår det dels af det omtalte samråd i Folketinget i marts 2015 og dels af de gennemførte interviews med repræsentanter for brugerorganisationer, Kommunernes Landsforening (KL), Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), STU-udbydere og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, at der er behov for fortsatte drøftelser med henblik på at foretage en række tilpasninger.

De væsentligste problemstillinger og forslag til forbedringer, som nævnes, er i ikke-prioriteret rækkefølge:

- LEV: Som tidligere sagt skal uddannelsen efter vores mening flyttes fra kommunerne til staten, og så mener vi også, det er meget vigtigt, at man får lavet nogle uddannelses tiltag til de allersvageste unge.
- LEV: Vi må holde meget fast i lovteksten om, at der ikke er nogen nedre afgrænsning af målgruppen, og derfor må vi udvikle STU-uddannelser, der modsvarer udviklingshæmmede med allerstørst hjælpebehov.
- CSV-Vejle: Vi ved, at UU siger, at den nuværende vejledningslov og brobygningslov ikke umiddelbart giver mulighed for brobygning til STU, og det synes vi – også i ligestillingshæmmedes navn – bør ændres, så STU fremover bliver én mulighed blandt flere.
- PMU-Sindal: Vi mangler en generel præcisering af uddannelsens indhold, ligesom en mere præcis formulering af uddannelsens målgruppe vil være ønskelig.
- PMU-Sindal: Vi mangler en afklaring af, om der egentlig er tale om en ungdomsuddannelse, eller om det måske efterhånden snarere er en erhvervsuddannelse.
- UU-Vestegnen: STU-vejlederne i en organisation som vores - med 5 kommuner - peger på udfordringen ved, at der er forskellige procedurer for samarbejde og kommunikationslinjer fra den ene kommune til den anden.
- UU-Vestegnen: Vi er bekymrede for, om der i fremtiden vil blive flere kommuner, som laver deres egne tilbud (der kan/skal rumme alle).
- KL: Vores holdning er, at retskravet skal opblødes, og vi vil også gerne have en opblødning af de 840 årlige undervisningstimer, som er lovens minimumskrav.
- KL: Vi vil også gerne have en opblødning af den treårige grænse, forstået på den måde, at vi gerne vil have en større fleksibilitet, velvidende at vi skal være meget opmærksomme på ikke at vende tilbage til den store forskel fra kommune til kommune, som fandtes før STU-lovens vedtagelse i 2007.

Med en høringsfrist fastsat til den 25. april 2016 har Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling den 18. marts 2016 udsendt udkast til ny bekendtgørelse om STU med tilhørende vejledning.

Af ministeriets høringsbrev, fremgår: "... Ændringerne i bekendtgørelsen går dels ud på, at en tidligere ændringsbekendtgørelse fra sommeren 2014 er indarbejdet, dels på, at det fremover vil være obligatorisk at anvende de af ministeriet godkendte skabeloner til udarbejdelse af henholdsvis uddannelsesplan og kompetencepapir for unge, der deltager i STU.

Vejledningen er opdateret i forhold til de ændringer, der er sket på området efter lovændringen i sommeren 2013 og den efterfølgende bekendtgørelsesændring".

I forbindelse med udarbejdelsen af redegørelsen udkrystalliseres en række mere overordnede problemstillinger, som nedenfor er præsenteret som seks temaer:

Tema 1: Målgrupper

- KL: *Det er nok vores holdning, at man fremover i højere grad skal fokusere på det, der står allerførst i loven, altså at den enkelte unge får mulighed for udvikling af personlige og sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig deltagelse i voksenlivet som muligt. Det er ambitiøst, men der er jo nogle, der er i STU i dag, for hvem dette simpelthen ikke er en realistisk mulighed. Som det er nu, er det faktisk sådan, at man efter vores opfattelse er på kant med lovgivningen, da en del af de unge simpelthen ikke er i stand til at leve op til lovgivningens målsætning. Det er også, hvad vi hører fra mange kommuner gennem deres erfaring fra visitationerne til STU-uddannelsen.*
- KL: *Det er vigtigt at pointere, at det naturligvis ikke er KL's opfattelse, at der ikke skal være et tilbud til unge med de allersværeste handicaps, men at de måske skal have et andet tilbud end STU. Måske kunne det være bedre med et mere omsorgspræget tilbud.*
- UU-Vestegnen: *Jeg tror, vi skal gøre kommunernes sagsbehandlere og jobcentre mere klar på, at den treårige STU-uddannelse ikke fører til, at den unge efterfølgende kan komme i ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Der er jo stadig tale om borgere med massive funktionsnedsættelser.*
- LEV: *Et flertal af vores unge kan ikke gennemføre en egentlig kompetencegivende uddannelse. Derfor bliver de tabere i et system, hvor vi alene arbejder på, at folk skal komme ud og forsørge sig selv. Det kan kun en meget stærkt begrænset del af vores unge. Til gengæld kan de på andre måder få en indholdsfyldt tilværelse.*
- DH: *Man skal først og fremmest være opmærksom på, at STU'en er lavet for udviklingshæmmede og andre med lignende kognitive vanskeligheder, og man må huske på, at STU'en jo ikke er lavet for, at det ordinære ungdomsuddannelsessystem skal opgive tanken om inklusion.*

Hertil kan føjes, at Klagenævnet for Specialundervisning i 2015 behandlede 38 klager, hvor kommunen havde vurderet, at den unge ikke var omfattet af målgruppen for en STU. Klagenævnet ændrede afgørelsen i 37 procent af sagerne, fordi nævnet vurderede, at den unge havde så massive vanskeligheder, at han eller hun ikke kunne gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Det fremgår af nævnets årsrapport for 2015, som fremhæver, at klagerne om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov hovedsageligt handlede om målgruppevurdering, unge med psykiske vanskeligheder og mangelfulde uddannelsesplaner.

I 2014 drejede over halvdelen af klagerne på ungeområdet sig om, at klageren havde fået afslag på en STU. Dengang fremhævede klagenævnet det som et af de helt store problemer, at kommunerne ikke lyttede til de fagpersoner, som kender de unge:

"I nogle af de sager, hvor klagenævnet har ændret kommunens målgruppevurdering, har kommunen begrundet afslaget med, at den unge ikke var tilstrækkeligt afprøvet på trods af, at den unge har været igennem et eller flere forløb på en produktionsskole. Klagenævnet har i disse sager lagt særlig vægt på, at fagpersoner, som har kendt den unge og fulgt den unge gennem et eller flere forløb, har beskrevet, at den unge ikke vil kunne gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse, da den unges behov for et lille og trygt miljø samt tæt støtte og guidning i uddannelsesforløbet ikke vil kunne imøde-

kommes i tilstrækkelig grad", lød klagenævnets uddybning i årsrapporten for 2014.

Tema 2: Uddannelsesperspektivet versus jobperspektivet

- LEV: *Det er vigtigt, at uddannelsen for denne målgruppe ikke målrettes et bestemt erhverv, men gennemføres så der kan udvikles interesser og dermed øget livsindhold uden forventning om efterfølgende selvforsørgelse. Der må naturligvis gerne indgå faglige elementer, men ikke som væsentligste indhold.*
- PMU-Sindal: *Vi mener, at kun med stor fleksibilitet kan vi tilbyde en egentlig individuel uddannelse. Men vi mener slet ikke, kommunerne lever op til lovens intentioner om fleksibilitet i uddannelsen. Vi synes generelt ikke, at kommunerne udnytter de muligheder for individualitet, der ligger i lovgivningen*
- LEV: *Det er vores erfaring, at mange kommuner anvender STU'en til at fastsætte det fremtidige forsørgelsesgrundlag. Det er helt, helt tydeligt og meget forkert. Man vil afvente den unges udvikling, og der er jo tale om en vis udvikling, men ikke til selvforsørgelse, så vi efterlyser kommunernes mod til at træffe en sådan afgørelse tidligere.*
- PMU-Sindal: *Flere og flere kommuner anvender STU-uddannelsen som en ren erhvervsafklaring, og der tror vi faktisk, at de bliver hjulpet godt på vej af KL. Vi kan se fra en af vores store samarbejdspartnere, at man har lagt STU-uddannelsen over i arbejdsmarkedsafdelingen – over i jobcentret, og vi ved, at noget lignende sker i mange kommuner.*
- CSV-Vejle: *Det er en væsentlig barriere, hvis de unges gennemførelse af STU får for meget fokus på at skulle "klargøres" til et jobcenter. STU-uddannelsen bør være en almen uddannelse, så man får mulighed for at udvikle sig på alle parametre.*

Tema 3: Ligeværdighed/inklusion

- KL: *Det er også vores opfattelse, at STU er en uddannelse, hvor man skaber stor aktivitet, der kan føre til mindre inklusion i de ordinære uddannelser. Vi mener, at man skal fastholde det ordinære uddannelsessystems forpligtelse til at optage så mange som muligt gennem anvendelse af de specialpædagogiske støtteforanstaltninger, som lovgivningen tillader. Her bør ministeriet træde i karakter.*
- LEV: *Kommunerne presser ofte unge ind på et STU-tilbud – uagtet at uddannelsesstedet vurderer sig selv som inkompetent til at undervise udviklingshæmmede. Kommunerne overhører ofte meddelelsen om, at "det rummer vi ikke". Mange kommuner undersøger heller ikke undervejs, om de faktisk får den vare, som de mener at have bestilt.*
- UU-Vestegnen: *Jeg synes efterhånden, at vi har fået uddannelsen rigtig godt på plads, så barriererne er nu væsentligst af økonomisk art forstået på den måde, at der er tendenser til, at kommunerne i stigende grad tager de unge hjem til egen kommune eller endog selv etablerer uddannelser, som så ofte er med mere begrænsede muligheder set i relation til kravet om individualitet i uddannelsen. Min bekymring er, at det kan medføre en art STU-skole, hvor alle skal gå ind ad den samme dør.*

Tema 4: Kommunernes styring

- UU-Vestegnen: *Vi har forståelse for, at kommunerne skal have øget mulighed for styringen af uddannelsen. Det er jo -set med kommunens briller - besynderligt, at en institution uden for kommunen (altså UU) kan generere udgifter for kommunen. Sådan har det været italesat for enkelte kommuner. På den anden side er resultatet ofte, at STU'en i mange mindre kommuner nu ligger i kommunernes jobcentre, hvilket ikke altid sikrer, at uddannelsens almindelige del tilgodeses i en grad, som det jo er foreskrevet i lovgivningen.*
- PMU-Sindal: *Det er ikke i orden, at det i så høj grad, som det efterhånden er tilfældet, udelukkende er økonomiske hensyn, der bestemmer uddannelsens indhold. Man tager ikke i tilstrækkelig grad hensyn til lovens intention om at tage udgangspunkt i den unges situation.*

Tema 5: Kommunernes tilsyn

- PMU-Sindal: *De fleste tilsyn foregår desværre sporadisk og på distancen. Vi vil rigtig gerne "ses i kortene" og vurderes på det, vi gør, men også på det punkt mangler vi nogle overordnede retningslinjer, der kan sikre, at for ringe tilbud sies fra. Det fortjener både de unge og vi, som er seriøse udbydere.*
- CSV-Vejle: *UU har ikke tilsyn i traditionel forstand, men da vi jo har et særdeles tæt samarbejde, føler vi, at der er et rimeligt tilsyn med vores STU-uddannelse.*

Tema 6: Forsørgelse

Med det helt nye lovforslag (omtalt i kap. 6.4 og tidligere henvisning til note 17) fremsat den 2. marts 2016 af beskæftigelsesministeren lægges der op til, at kommunerne kan vælge, at helt åbenlyse førtidspensionssager ikke behøver at blive behandlet i rehabiliteringsteamet. Kommunen skal i sådanne sager fremover kunne vælge at tildele førtidspension efter en langt mere enkel fremgangsmåde.

- LEV: *Jeg synes ikke, man skal afvente afklaring om et forsørgelsesgrundlag til efter STU-uddannelsen, da vi jo som sagt har nogle unge, der aldrig kommer til at forsørge sig selv. Men sådan er praksis desværre mange steder. Dilemmaet er jo, at vi ikke tør sige, at der er nogle, der ikke udvikler sig med synlige resultater for andre end de fagfolk, som er omkring dem. Men det må vi jo erkende, at der er. Ingen tør sige det klart, men det bliver vi altså nødt til at erkende. Mange forbinder en sådan erkendelse med, at samfundet så ikke tør investere så meget i den enkeltes uddannelse.*
- LEV: *Mange forveksler arbejdsevne med forsørgelsesevne, hvilket er uheldigt, da man naturligvis ikke kan argumentere imod, at arbejdsevnen udvikles over tid, men at det for mange af vores unge aldrig bliver muligt at forsørge sig selv.*
- DH: *Noget af det, der er væsentligt her, er, at forsørgelsesgrundlaget stadig ikke er på plads. Det bliver et endnu større problem nu, hvor man vedtager kontanthjælpsreformer, det moderne kontanthjælpsloft og andre ting. Jeg mener, at unge, der deltager i en STU, skal have en uddannelsesyndelse på nøjagtig lige fod med andre, der går på en ungdomsuddannelse. Forsørgelsen for en STU-elev skal ikke baseres på kontanthjælp eller noget lignende. Kontanthjælp er tænkt som en midlertidig ydelse og ikke en ydelse, man skal væ-*

re på, når man er i et uddannelsesforløb.

Sammen med den kommende STU-evaluering, der er berammet til offentliggørelse i august 2017, vil en række af ovennævnte problemstillinger utvivlsomt indgå som væsentlige bidrag til og forudsætninger for kommende lovændringer.

Afslutningsvis vil jeg ikke undlade at gøre opmærksom på et problem – et Tema 7 – som jeg anser for væsentligt i forhold til det langsigtede perspektiv for hver enkelt af målgruppens unge efter endt folkeskolegang. Min erfaring fra de seneste år med rådgivning af forældre til unge i målgruppen efterlader som tidligere nævnt et indtryk af, at lovens mulighed for at udskyde påbegyndelsen af STU-uddannelsen indtil umiddelbart inden det fyldte 25. år ofte ikke indgår som en del af den vejledning, som UU formidler.

Meget få af de unge eller deres forældre, som jeg har talt med, har fået oplysning om, at såfremt man vurderes at tilhøre målgruppen, påhviler forpligtelsen til en STU-uddannelse alene kommunen, og at der for den unge i henhold til loven er tale om et tilbud, der kan vælges nu, fravælges eller udsættes.

Det er efter min mening stærkt problematisk, hvis det er en landsdækkende tendens, at UU på denne måde tilsidesætter en så væsentlig bestemmelse for den gruppe af unge og deres forældre, som har det allerstørste vejledningsmæssige behov.

En eventuel beslutning hos den unge og forældrene om gerne at ville udskyde effektueringen af kommunens garanti om en treårig ungdomsuddannelse friholder jo ikke pågældende kommune for umiddelbart efter folkeskolen at bringe andre foranstaltninger i værk for unge med de allersværeste vanskeligheder.

Af gældende lov om vejledning²⁵ fremgår det af § 2, stk. 1 at: *”Vejledningen efter denne lov skal være uafhængig af sektor- og institutionsinteresser”.*

Med reference til disse bestemmelser om uafhængig vejledning er det nærliggende at antage, at årsagen til den ensidige vejledning muligvis kan tilskrives vejledernes mangelfulde viden om andre relevante muligheder efter endt skolegang end en straks-påbegyndelse på STU-uddannelsen.

På trods af målgruppens store vanskeligheder blotlægges der med denne praksis en forventning om, at det er rimeligt at antage, at disse unge meget tidligt i livet er i stand til at træffe et uddannelsesvalg.

BILAG 1.

Aktuel statistik fra databanken i Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Fig. A. Tilgang STU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
Uoplyst/ukendt				10	6	16	5		6	42	91
Nordjylland		11	33	102	160	165	199	217	221	208	1.317
Midtjylland	7	14	65	199	273	336	323	352	433	423	2.425
Syddanmark	22	43	134	251	382	405	401	494	465	432	3.029
Hovedstaden	15	42	71	227	284	357	331	459	421	443	2.653
Sjælland		13	46	111	220	293	303	391	446	371	2.196
Total	48	124	352	900	1.325	1.572	1.562	1.914	1.992	1.919	11.711

Kilde: Databanken, UVM

Fig. B. Gennemsnitlig alder ved påbegyndelse af STU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
Uoplyst/ukendt										35,4	26,2
Nordjylland		17,4	18,1	18,1	18,5	18,5	18,7	18,6	18,6	18,5	18,5
Midtjylland	17,3	18,2	18,5	18,6	18,8	18,7	19,0	18,9	18,7	18,8	18,8
Syddanmark	18,3	18,6	18,9	18,7	18,7	18,7	18,7	18,6	18,4	18,4	18,6
Hovedstaden	17,5	17,6	17,8	18,5	18,9	18,8	18,5	18,6	18,5	18,5	18,6
Sjælland		17,8	18,5	19,0	19,2	19,1	19,1	19,0	19,0	18,8	19,0
Total	18,0	18,0	18,5	18,6	18,8	18,8	18,8	18,7	18,7	18,6	18,7

Kilde: Databanken, UVM

Fig. C. Gennemsnitlig alder ved afslutning af STU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
Nordjylland					20,1	20,7	21,0	21,5	21,6	21,7	21,4
Midtjylland				20,2	21,1	21,3	21,4	21,6	21,7	21,9	21,6
Syddanmark				21,1	21,6	21,6	21,4	21,6	21,6	21,6	21,6
Hovedstaden				20,2	20,4	20,9	21,3	21,9	21,5	21,3	21,4
Sjælland				21,1	20,8	21,1	21,7	22,0	21,9	21,8	21,8
Total				20,8	21,0	21,2	21,4	21,7	21,7	21,6	21,6

Kilde: Databanken, UVM

Fig. D. Afbrudte STU-forløb opgjort efter gennemsnitlig uddannelsestid i måneder

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
Nordjylland					10,8	12,3	16,5	13,3	15,6	23,1	15,9
Midtjylland					10,8	15,3	13,9	17,2	17,8	16,0	15,8
Syddanmark			11,4	13,9	14,1	14,1	14,5	17,7	16,1	16,7	15,7
Hovedstaden					12,2	13,8	16,5	18,4	16,9	19,0	16,7
Sjælland					11,0	14,8	12,9	15,1	15,7	20,2	16,2
Total			11,4	13,6	11,9	14,2	14,8	16,5	16,5	18,2	16,0

Kilde: Databanken, UVM

BILAG 2.

Spørgsmål anvendt ved interview med fem udvalgte centrale personer

1. Hvilke forventninger havde du til igangsættelsen af den 3-årige ungdomsuddannelse?
2. Hvorledes så situationen for uddannelsens målgruppe efter din mening ud før indførelsen af STU'en?
3. Hvordan vurderer du, det er gået med STU'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer handicap) samt de enkeltes udbytte af STU'en?
4. Hvor vidt mener du, at lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser er opfyldt?
5. Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?
6. Er der andre vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU'en? Her tænkes bl.a. på:
  - Overgangsproblemer før og efter STU
  - STU-udbydernes profiler
  - Forsørgelsesgrundlag
  - Uddannelsesplaner, kompetencebeviser, etc.
7. Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?
8. Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold samt kvalitet af STU'en?
9. Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:
  - Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse
  - Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge
  - Mulighed for halvårligt/årligt optag
  - Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen
  - Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik
10. Hvilke konkrete, fremadrettede initiativer vil du mene er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?

BILAG 3.

Spørgsmål anvendt ved interview med to udvalgte STU-udbydere

1. Hvordan vurderer du, det er gået med STU 'en? Her tænkes især på stigningen i antallet af deltagere, den øgede spredning af deltagernes kompetencer og potentialer (flere typer)
2. Hvorledes mener du, at I opfylder lovens intention om individuelt tilrettelagte uddannelser?
  - Omfanget af klasseundervisning og holddannelse i forhold til individuelle forløb.
3. Hvilke barrierer vurderer du som de væsentligste for uddannelsens praktiske implementering?
4. Hvorledes er jeres praksis mht. "aflevering" efter afsluttet STU?
5. Er der vigtige pointer, som du vil fremhæve i forhold til STU 'en? Her tænkes bl.a. på:
  - Overgangsproblemer før og efter STU
  - Forsørgelsesgrundlag for deltagere
  - Anvendeligheden af uddannelsesplaner, elvvurderinger, kompetencebeviser, etc.
  - Omfanget og effekten af kommunernes tilsyn med STU-udbydere
6. Hvilke er efter din mening de vigtigste landvindinger ved etableringen af uddannelsen i forhold til tidligere (før 2007)?
7. Hvordan vil den nye kombinerede ungdomsuddannelse efter din mening påvirke elevoptag, indhold og kvalitet af STU 'en?
8. Hvorledes vurderer du effekten af lovrevisionen i 2013? Her tænkes bl.a. på:
  - Kommunernes mulighed for mere hensigtsmæssig styring og tilrettelæggelse.
  - Bedre mulighed for at tilpasse uddannelsen til den enkelte unge.
  - Mulighed for halvårligt/årligt optag.
  - Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen.
  - Ophævelse af grænsen på 280 timers praktik
9. Hvorledes vurderer du udviklingen i kommunernes økonomiske ramme for uddannelsen?
F.eks.:
  - Er der sket kvalitative eller kvantitative ændringer siden 2007 vedr. de tilbudte forløb? Hvis ja, hvilke er de væsentligste?
  - Er der sket ændringer i det geografiske optageområde?
10. Hvordan oplever du kommunernes tilsyn med jeres STU-uddannelse.
11. Hvilke konkrete, fremadrettede lovgivningsmæssige initiativer, vil du mene, er nødvendige for at gøre uddannelsen bedre?

BILAG 4.

Henvisninger:

Hvis du oplever problemer med links, så kopier dem og sæt dem ind i adressefeltet i din browser.

- 1 Undervisningsministerens redegørelse til Folketinget, november 1993, "Uddannelse til Alle"
- 2 Salamanca Erklæringen og handlingsprogrammet for specialundervisning, Undervisningsministeriet 1997
- 3 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25361>
- 4 http://www.ft.dk/samling/20051/beslutningsforslag/B51/som_fremsat.htm#dok
- 5 <http://www.ft.dk/samling/20051/beslutningsforslag/b51/bilag/19/270097/index.htm>
- 6 <http://www.ft.dk/samling/20061/lovforslag/L196/index.htm>
- 7 <http://www.ft.dk/samling/20061/lovforslag/L196/spm.htm#dok>
- 8 <http://www.ft.dk/samling/20061/lovforslag/1196/bilag/15/374235/index.htm>
- 9 <http://www.ft.dk/samling/20061/lovforslag/1196/bilag/28/381548/index.htm>
- 10 <http://www.ft.dk/samling/20061/lovforslag/1196/bilag/2/366120.pdf>
- 11 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25361>
- 12 http://www.ft.dk/RIPdf/samling/20121/lovforslag/L213/20121_L213_som_fremsat.pdf
- 13 <http://www.ft.dk/samling/20121/lovforslag/1213/bilag/1/1241299/index.htm>
- 14 <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=172900>
- 15 <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Anden-uddannelse-og-undervisning/Ungdomsuddannelse-for-unge-med-saerlige-behov/Evaluering-af-STU>
- 16 <http://statweb.uni-c.dk/databanken/uvmDataWeb/ShowReport.aspx?report=EAK-bestand-usb>
- 17 http://www.ft.dk/samling/20151/lovforslag/1145/som_fremsat.htm?param1=abb
- 18 http://www.ft.dk/Folketinget/udvalg_delegationer_kommissioner/Udvalg/Uddannelsesudvalget/Kalender/Vis.aspx?session=20141&meetingNumber=1230969&abbreviation=buu&se=1
- 19 http://www.ft.dk/Folketinget/udvalg_delegationer_kommissioner/Udvalg/Uddannelsesudvalget/Video.aspx?s=20141&m=td.1230969&as=1#player
- 20 <http://www.ft.dk/samling/20141/almdel/buu/spm/208/svar/1241844/1515589/index.htm>
- 21 http://www.ft.dk/dokumenter/vis_efter_type/spoergsmaal/spoergsmaal.aspx?questionSearchtype=4&startDate=&endDate=&session=20141&minister=-1&inquirer=-1&committee=BUU&statusAnswer=-1&sortColumn=&sortOrder=&startRecord=76&numberOfRecords=25&totalNumberOfRecords=
- 22 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=160798>
- 23 <http://pmu.dk/>
- 24 <http://csv-vejle.skoleporten.dk/sp>
- 25 <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=164530>